

BASF
The Chemical Company

**Seme rađa
profit**

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

Limagrain d.o.o.

**hrana
produkt**

hrana bez mana!
www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina III • Broj 35 • 14. mart 2014. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

POD FOLIJJOM

Foto: M. Mileusnić

Jagode se u Srbiji proizvode na skoro 10 hiljada hektara, a zbog svojih karakteristika domaće jagode se mogu koristiti u različite svrhe: za proizvodnju kvalitetnih džemova i marmelada, kao i slatkiša i sokova.

Mediterranske zemlje sve do sredine aprila imaju nenadoknadivu prednost u odnosu na naše proizvođače, a kasnije, visoke temperature kod njih ne dozvoljavaju uspešnu proizvodnju.

Da jagode zauzimaju sve veće površine i u našem okruženju govori i fotografija snimljena ove sedmice u mačvanskom selu sremskomitrovačke opštine.

U OVOM BROJU

O STRATEGIJI
POLJOPRIVREDE
I RURALNOM RAZVOJU:

**Aljkav pristup
izradi Strategije!?**

Strana 3.

ZAŠTITA
POLJOPRIVREDNOG
ZEMLJIŠTA:

**Polja ima
ko da čuva**

Strana 5.

NENAD RADULOVIĆ, REKORDER U PROIZVODNJI PŠENICE

Stabilna država počiva na hlebu

Pitanje hleba je glavno pitanje za sve one koji misle da bilo šta u ovoj zemlji urade. Mi imamo plodne oranice, imamo vredne ljude i uz sigurniju i na tržištu prisutniju državu, mi problem sa hranom i siromaštvom nikada ne bi imali – kaže za „Sremsku poljoprivredu“ Nenad Radulović.

Strana 9.

SMS MALI OGLASI
064/1629-737

od 3. do 7. marta 2014.
• Rast cene kukuruza
• Rast cena na svetskim berzama

PORUKE MINISTRA GLAMOČIĆA

Subvencije, mleko, krediti...

Isplata preostalih pet procenata neisplaćenih subvencija za 2013. godinu biće završena do kraja marta, a već u aprilu početi isplata 6.000 dinara po hektaru za ovu godinu kako bi se što bezbolnije isfinansirala prolećna setva

U aprilu počinje isplata ovogodišnjih subvencija poljoprivrednicima poručio je, gostujući u emisiji "Braze" na Radio-televiziji Vojvodine resorni ministar u tehničkoj vladi Dragan Glamočić. Govoreći o setu aktuelnih tema iz oblasti agrara, on je za RTV rekao da će situacija sa definisnjem dozvoljene granice aflatoksina u stočnoj hrani i mleku početkom aprila biti rešena.

Inače, resorni ministar za RTV kaže da je nivo te toksične materije u mleku u praksi ispod nivoa od 0,05 mikrograma po kilogramu, te da se sada radi samo o zakonskoj proceduri.

Uskoro će rešene biti i nejasnoće po pitanju pravilnika kojima se definiše nabavka neophodnog repromaterijala za predstojeću prolećnu setvu. Do stupanja na snagu novih, i kako ministar naglašava pojednostavljenih, primenjuju se prošlogodišnji pravilnici.

Ministar Dragan Glamočić

- Isplata preostalih pet procenata neisplaćenih subvencija za 2013. godinu biće na računima

korisnika do kraja marta - kaže ministar i poručuje da će već u aprilu početi isplata 6.000 dinara po hektaru za ovu godinu kako bi se što bezbolnije isfinansirao najvažniji posao u poljoprivredi, a to je prolećna setva.

Za Radio-televiziju Srbije, nešto ranije, ministar Glamočić je izjavio da će sva sredstva iz kredita od 100 miliona dolara od Ujedinjenih Arapskih Emirata biti upotrebljena za projekte navodnjavanja koji su spremni. Ministar je najavio do kraja godine novu tranšu kredita za navodnjavanje od dodatnih 100 miliona dolara.

- Imamo 14 spremnih projekata koji treba da se realizuju do kraja 2017. godine. Sva sredstva će biti upotrebljena za dovođenje vode do njiva, za infrastrukturu, kopanje novih kanala i čišćenje postojeće kanalske mreže - rekao je Glamočić za RTS.

Zajam od 100 miliona dolara za navodnjavanje, koji je potpi-

Predlozi za preporod

Ministarstvo poljoprivrede je nedavno uputilo i poziv mladim poljoprivrednicima i udruženjima poljoprivrednika da predlože poslovne ideje i programe za preporod i opstanak sela.

- Očekujemo predloge koji će uticati na donošenje novih mera i zakona: izmenu bankarske i zemljišne politike, eliminisanje uticaja monopolskih kompanija, veću tržišnu sigurnost, brže osavremenjavanje proizvodnje i rast profita - navodi se u pismu koje

je ministar uputio poljoprivrednicima.

Predlozi se mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Nemanjina 22-26 11000 Beograd ili na imejl adresu preporodsela@minpolj.gov.rs

Kako se navodi u saopštenju Ministarstva, svi predlozi s pažnjom će biti sagledani u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, bez razlike ko će u narednoj Vladi voditi ovaj resor.

san u Abu Dabiju, odobren je Srbiji na 20 godina, uz kamatu od 2,5 odsto i sa grejs periodom od pet godina.

Spisak projekata koji treba da se realizuju iz kredita za navodnjavanje od 100 miliona dolara biće objavljen kada se završe sve neophodne procedure.

- Krajem godine očekujemo i drugu tranšu kredita od Emirata,

gde će biti dugoročni krediti, koji će biti ne period od 10 i više godina - kazao je Glamočić.

Dok ne stignu sredstva iz arapskog kredita, kako je rekao, Vlada će paorima obezbediti povoljne dinarske kredite za navodnjavanje i druge poljoprivredne poslove, s kamatama od četiri do šest odsto.

S. P.

KOPAONIK • NA BIZNIS FORUMU O PRIMENI SSP

Primena u pogrešno vreme

Predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije Miladin Ševarlić ističe da je u našoj zemlji poslednjih godina uništeno više od 150.000 poljoprivrednih farmi, a u poljoprivrednim preduzećima je oko 63.000 ljudi ostalo bez posla

Mišljenja o efektima primene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju na domaću poljoprivredu i prehrambenu industriju su podeljena, jer dok neki stručnjaci smatraju da je SSP za zadatka imao prilagođavanje standardima EU, drugi misle da je prerano primenjen.

Predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije **Miladin Ševarlić** je mišljenja da će primena ovog sporazuma za posledicu u budućnosti imati nastavak tendencije nestanka malih poljoprivrednih gazdinstava, a istovremeno u primeni standarda propustili smo mnogo rokova i teško ćemo uspeti da ih nadoknadimo.

Prema njegovim rečima, u našoj zemlji je poslednjih godina uništeno više od 150.000 poljoprivrednih farmi, a oko 63.000 ljudi je ostalo bez posla u poljoprivrednim preduzećima.

- Mi se nalazimo u prvoj od narednih desetak godina velikog spremanja u oblasti agrarne ekonomije - naveo je Ševarlić na Kopaonik biznis forumu.

On smatra da bi političari u zemlji morali daleko odgovornije da se ponašaju prema poljoprivredi, i da na svoje izborne liste uključe poljoprivrednike, ukoliko žele da se ova privredna grana razvija.

Miladin Ševarlić

Prema njegovom mišljenju, takođe je potrebno da se definiše paket mera agrarne politike, kako bi se na organizovan način razvijala poljoprivreda u narednim godinama.

Direktor kompanije "Global sid" **Saša Vitošević** je naveo da je primena SSP došla u pogrešno vreme, jer je našoj zemlji rečeno da bi 2015. godine mogla da postane punopravna članica EU, pa je zato 1. januar 2014. godine bio određen za datum potpune liberalizacije.

Vitošević je naveo da jedan od vodećih elemenata agrarne politike EU jeste ruralni razvoj, odnosno razvoj malih poljoprivrednih gazdinstava, što u našoj zemlji nije slučaj.

Subvencije u poljoprivredi su takođe neuporedive, pa se tako u EU za podsticaje u poljoprivredi izdvaja 310 evra po hektaru, a u Srbiji 85 evra po hektaru.

Glavni ekonomista Hipo Alpe Adria banke **Jasna Atanasijević** navela je da bi se prostor za povećanje poljoprivredne proizvodnje mogao pronaći u neiskorišćenom poljoprivrednom zemljištu, jer je u našoj zemlji, kako je precizirala, osam odsto neobrađenog poljoprivrednog zemljišta.

Takođe, postojeću tehnologiju bi trebalo unaprediti, povećati procenat obradivog zemljišta koje se navodnjava i preduzeti mere na ukupnjavanju gazdinstava.

Generalni direktor Ekonomskog instituta **Dragan Šagovnović** ocenio je da je se u našoj zemlji veruje da bi u poljoprivredi kod nas trenutno moglo da se uposli više ljudi, ali je to netačno zbog toga što je svaka zemlja koja je bila na ovom stepenu razvoja poljoprivrede prvenstveno morala da podigne produktivnost, pa da onda računava na druge pozitivne efekte.

Šagovnović je mišljenja da efekti SSP na srpsku poljoprivredu imaju za cilj da pripreme domaći agrar za standarde koji važe na evropskom tržištu.

S. P.

IGRE S CENOM SUNCOKRETA

Dogovor (ni)je postignut

Garantovana cena znači i da će poljoprivrednicima po isporuci biti isplaćena tržišna cena, ukoliko ona bude veća od garantovane, a ukoliko bude manja, proizvođači će dobiti 250 evra po toni suncokreta

Delegacija Nezavisne asocijacije poljoprivrednika (NAP) postigla je prošle sedmice dogovor sa prerađivačima u Ministarstvu poljoprivrede, da proizvođači dobiju zagarantovanu cenu od 250 evra za tonu suncokretu otkupu. Poljoprivrednici, međutim, kažu da ništa ispod 350 evra po toni ne može da pokrije troškove proizvodnje.

Kako je izjavio Tanjugu predsednik Upravnog odbora Asocijacije Jovica Jakšić, proizvođači će sada moći da planiraju da li im se isplati proizvodnja i da li da ulaze u setvu, jer su do sada dobijali samo blanko ugovore, koji im ništa nisu garantovali.

On je rekao da su troškovi proizvodnje veći i od zagarantovane cene, ali da će svako naći svoju računicu, jer se nastojalo da se pronađe balans između proizvođača i prerađivača.

Garantovana cena znači i da će poljoprivrednicima po isporuci biti

isplaćena tržišna cena, ukoliko ona bude veća od garantovane, a ukoliko bude manja, proizvođači će dobiti 250 evra po toni suncokreta.

Međutim, mnoga udruženja poljoprivrednika odbucuju dogovor koji je delegacija nezavisnog udruženja poljoprivrednika Srbije postigla sa prerađivačima da proizvođači dobiju zagarantovanu cenu od 250 evra za tonu suncokreta u otkupu. Banatski paori kažu da su imali ponudu od 315 evra za tonu suncokreta, ali da ni ta cena nije odgovarala s obzirom da je cena koštanja kod poljoprivrednika mnogo veća i da je suncokret izvožen po ceni od 41 do 44 dinara za kilogram i da je dobiten bonitet osam posto od države. Poljoprivrednici ne prihvataju ovakvu vrstu cene i ovakvu „igru“.

Kako ističu poljoprivrednici, ništa ispod 350 evra po toni ne može da pokrije troškove proizvodnje i da će doneti odluku da li će ove godine sejati suncokret.

S. P.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović • **UREDNIK IZDANJA:** Dragan Čorić
• **DIREKTOR MARKETINGA:** Zlatko Zrilić • **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić • **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Miłan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • **MARKETING:** 064/16-29-737
• **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

BIVŠI MINISTAR POLJOPRIVREDE KOVILJKO LOVRE
O NACRTU STRATEGIJE POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA 2014-2024.

Aljkav pristup izradi Strategije!

- Ono što autori Strategije projektuju još ni jedna država nije uspjela da ostvari. Šta više, bilo bi porazno za našu privredu da se ostvare – navodi Lovre - Najžalosnije je što autori celokupnu Strategiju zasnivaju na spontanom, a ne potrebnom rastu poljoprivredne proizvodnje

Bišvi savezni ministar poljoprivrede dr **Koviljko Lovre** u ocenama Nacrta Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2014-2024. godine, koje je uputio i Ministarstvu poljoprivrede, navodi da autori Strategije koriste netačne podatke, te otuda i projekcije i vizija razvoja poljoprivrede je potpuno nelogična i besmislena.

- Izvedene projekcije pokazuju da će se poljoprivreda razvijati sasvim suprotno od razvojnih zakonitosti. Ono što autori Strategije projektuju još ni jedna država nije uspjela da ostvari. Šta više, bilo bi porazno za našu privredu da se ostvare – navodi Lovre. - Naime, autori projektuju da udeo poljoprivrede u BDP privrede treba da se poveća do kraja perioda na 15 do 20%. U varijanti da udeo poljoprivrede poraste na 15% znači da poljoprivreda do 2023. treba da se razvija po stopi od 6,1% prosečno godišnje, a nepoljoprivredni deo privrede da u istom periodu opada po prosečnoj godišnjoj stopi od -0,76%. U varijanti da bi poljoprivreda ostvarila rast udela u BDP od 20% trebala bi da se razvija po stopi od 9,19% prosečno godišnje, uz istovremeni pad nepoljoprivrednog sektora od -1,36% prosečno godišnje. Kakve su implikacije i besmisao ovako projektovanih veličina ne treba ni naglašavati.

Takođe, autori projektuju rast bruto investicija u poljoprivredi od 10-15% godišnje u nominalnom iznosu. U realnom izrazu to je znatno manje. Ako se uzme prosek nominalnog rasta od 12,5% znači da ta sredstva neće ni približno biti dovoljna da se ostvari projektovani rast navodnjanih površina (za 210.000 ha). A šta je sa ostalim investicijama u poljoprivrednu, uključiv i zamenu osnovnih sredstava. Šta više, autori ispuštaju iz vida vrlo bitan momenat udela poljoprivrede u bruto i novim investicijama. U 2012. godini udeo poljoprivrede u bruto investicijama je iznosio 3,34%, dok je novih investicija bilo samo 2,75%.

Dr Koviljko Lovre

Zabluda o obilju

Takođe, projektovane veličine za razvoj trgovanja posredstvom Produktne berze je u potpuno nerealno. Naime, autori predviđaju rast trgovanja od prosečno godišnje od 11,4%, što je precenjena veličina, ako se ima u vidu da Produktna berza u Novom Sadu i nije berza u pravom smislu te reči.

Nije jasno zašto su autori projektovani rast sertifikovanih savetodavaca da raste do prethodne godine projektovanog perioda sa 262 na 387, da bi u poslednjoj godini njihov broj bio ponovo „sveden“ na 2014. godinu (262).

- Ako se ove cifre stave u kontekst projektovanog rasta poljoprivrede lako je uočiti sve nelogičnosti i neosnovanosti Strategije – kategoričan je Lovre. - Najžalosnije je što autori celokupnu Strategiju zasnivaju na spontanom, a ne potrebnom rastu poljoprivredne proizvodnje.

Što se tiče stanje u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima, Koviljko Lovre navodi da autori Strategije svoju viziju razvoja poljoprivrede zasnivaju na pretpostavci da Srbija raspolaže sa obiljem agrarnih resursa.

Svetski prosek 0,704 hektara, Evrope 0,635, a Srbije 0,514 hektara po stanovniku

- Prva pretpostavka na kojoj se zasniva Strategija o obilju agrarnih resursa je potpuno neosnovana. Srbija raspolaže sa ispodprosečnim agrarnim resursima i kad se komparira sa prosekom za svet i prosekom za Evropu. Snaževnost sveta u proseku za 2012. godinu iznosi 0,704 hektara, Evrope 0,635, a Srbije 0,514 hektara po stanovniku. Ukoliko se uporedi produktivnost rada i zemljišta, kao direktna posledica resursne snabdevenosti poljoprivrede, još su nepovoljniji odnosi za Srbiju. Očito je da autori nisu razumeli uticaj resursne strukture na razvoj poljoprivrede – navodi se u recenziji ovog stručnjaka. - Kada je u pitanju razvoj prerađivačke industrije, autori Strategije ne razumeju distinkciju iz razvojnog puta industrije čiji je razvoj uslovljen gustinom stanovništva od industrije koja svoj razvoj zasniva na geografskim uslovima proizvodnje sirovina.

Jalovi potezi Direkcije

Koviljko Lovre ukazuje i da autori zasnivaju viziju razvoju poljoprivrede na aktivnoj ulozi Direkcije za robne rezerve. - Međutim, nedavno usvojeni Zakon o Direkciji za robne rezerve ih nesumnjivo demantuje. Kada su u pitanju poljoprivredno-prehrambeni proizvodi Direkcija će ostati potpuno sterilna institucija, a ne aktivan „igrač“ na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Uostalom to su pokazale 2012. godine kada je došlo do eskalacije i 2013. godine kada je došlo do „su-novrata“ cena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Sklop regulativno-interventnih mera ni približno nije usklađen sa CMO (Zajedničkom oraganizacijom tržišta EU), uprkos deklarativnom zalaganju, te su i intervencije Direkcije i Ministarstva trgovine bile „jalove“. Uostalom sve što je radilo Ministarstvo trgovine je bilo „sterilno“ i nije uticalo na stabilizaciju tržišta, pa tako i „novi“ Zakon o Direkciji za robne rezerve – ističe Lovre - Žalosno je što Ministarstvo poljoprivrede nije uopšte reagovalo kada je usvajanje Zakon o Direkciji za robne rezerve. Ne treba naglašavati u kojoj meri neaktivnost Direkcije za robne rezerve uslovljava tržišne poremećaje. Prema tome, stav autora da će Direkcija postati efikasna tržišna institucija je potpuno neutemeljen.

Bivši ministar poljoprivrede naglašava da su u delu koji obrađuje podsticajnu politiku u poljoprivredi u prethodnom periodu, osim opisa, daje niz netačnih podataka.

- Najeklatantiji primer je tabela u kojoj se predstavlja da je cenovna podrška (premija) za merkantilnu pšenicu iznosila od 89,57 do 96,46 evra po toni u 2004. godini. Iz zvaničnih podataka Ministarstva poljoprivrede i Republičkog zavoda za statistiku izlazi da je cenovna podrška za pšenicu bila veća od otkupne cene (prosečna otkupna cena je iznosila 6,96 din/toni). Ukoliko se primeni kurs dinara prema evru koji su autori koristili, izlazi da je prosečna otkupna cena iznosila 61,52 E/toni. Pitanje je kada se desilo u našoj istoriji da je premija za pšenicu iznosila za 50% više od otkupne cene. Ovo samo ilustruje u kojoj meri su autori imali aljkav pristup izradi Strategije. U ovom delu Strategije se može navesti bezbroj sličnih nelogičnosti i nekonzistentnosti na kojima se zasniva Strategija, te su i projekcije, u kojima će u narednim delovima biti reči potpuno ekonomski nelogične i besmislene – ocenjuje Lovre.

Predlozi za izmene

Kako Koviljko Lovre konstatuje, nema sumnje da je prvi strateški cilj adekvatno odabran (Rast proizvodnje i stabilnosti dohotka proizvođača). Međutim, iz daljeg teksta proizilazi da je to samo deklarativni cilj. Sklop mera i instrumenata koji se predlaže ne obezbeđuje rast proizvodnje, a već opisane aktivnosti Direkcije za robne rezerve ne obezbeđuju stabilnost tržišta. Šta više predloženi arsenal mera agrarne politike je „siromašniji“ nego što je bio u prošlosti, te će i proizvodni i tržišni poremećaji biti izrazitiji u budućnosti.

- Naime, mehanizam direktnih plaćanja koji je u funkciji i koji se mora zadržati zbog politike EU, je

potpuno neefikasan kao dohodovna podrška ako nije kombinovan sa politikom i instrumentima cena poljoprivrednih proizvoda. Uostalom, i u skorije vreme od kada se primenjuje ovaj mehanizam, zbog diskrepance između cenovne elastičnosti tražnje i cenovne elastičnosti ponude poljoprivredi je od direktnih plaćanja pripalo svega 69,6%, dok je ostatak pripao ostalim učesnicima u lancu, uključiv i krajnje potrošače. Nažalost, autori očito nisu analizirali efekte dohodovne podrške našoj poljoprivredi, te nisu ni mogli imati adekvatne osnove za „viziju“ razvoja. Politika dohodovne podrške bez nekog oblika „propisivanja“ cena je potpuno neefikasan mehanizam. Ne treba navoditi da sve razvijene zemlje, uključiv i EU, i danas propisuju neki od oblika cena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. U EU to je interventna cena, dok su na primer u SAD zajmovna i ciljna cena – navodi Lovre. - Takođe, spoljno-trgovinska zaštita poljoprivrede je potpuno zanemarena od autora Strategije. U ovoj fazi razvoja naše poljoprivrede (Liberalizacija i pregovori o pristupanju EU i STO) neosporno je da treba primeniti instrumente zaštite koji primenjuje i EU. Tarifne i vantarifne kvote (dovoljene pravilima STO), kombinovane sa carinskom zaštitom, su vrlo efikasan sistem zaštite domaće proizvodnje od ekscenog uvoza).

Kada je reč o merama i aktivnostima za realizaciju strateških ciljeva, Koviljko Lovre ocenjuje da ni ovaj deo Strategije nije mogao izbeći nelogičnosti i aljkavosti u pristupu.

- Na primer, autori tvrde da je nivo podrške po hektaru i po stanovniku niži za oko 50% u poređenju sa zemljama iz studije „Agriculture in the Western Balkan Countries“. Međutim, ako se uporede podaci upravo iz navedene studije, izlazi da je naš nivo podrške ispod 30% proseka za analizirane države – kaže Lovre. - Konačno, iz Strategije se ne naziru ni obrisi sklopa regulativno-interventne politike koja bi obezbedila rast i razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora.

S. P.

Po autorima Strategije, premija za pšenicu iznosila za 50 posto više od otkupne cene!

Oko 22 miliona evra za vojvođansku poljoprivredu

Potpredsednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Goran Ješić**, je prošle nedelje poljoprivrednicima iz opštine Inđija, predstavio mere i konkurse Pokrajinskog sekretarijata u ovoj godini, konkurse Pokrajinskog fonda za razvoj poljoprivrede i kredite Razvojnog fonda Vojvodine koji se odnose na agrar.

Prezentacija mera kojima Pokrajina doprinosi razvoju poljoprivrede, održana je u velikoj sali opštine, a pored predstavnika Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, prisutni su bili i predstavnici Pokrajinskog fonda za razvoj poljoprivrede i Razvojnog fonda Vojvodine. Tom prilikom je pokrajinski sekretar Ješić istakao da je za kapitalne investicije u poljoprivredi za ovu godinu predviđeno oko 22 miliona evra u tri različite linije i objasnio.

- Jedno se odnosi na bespovratna sredstva u zavisnosti od konkursa, a pokrivene su gotovo sve mere agrarne politike. Drugo su kreditna sredstva koja obezbeđuje Fond za razvoj poljoprivrede, a reč je o kreditima sa kamatom od dva odsto i periodom otplate do pet godina. Treće su krediti koji su namenjeni udruženim poljoprivrednim proizvođačima i zadrugama

za velike projekte poput silosa i hladnjača. Ove kredite obezbeđuje Razvojni fond Vojvodine, ističe pokrajinski sekretar i kaže da je najveći deo sredstava opredeljen za bespovratna davanja.

- Konkursi i krediti se odnose na sve grane poljoprivrede, odnosno ratarstvo, navodnjavanje, povrtarstvo, voćarstvo, stočarstvo, zatim nabavku nove opreme, pčelarstvo i robarstvo - kaže Ješić.

Svi konkursi se nalaze na sajtu Sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, a svi zainteresovani se mogu obratiti Agenciji za ruralni razvoj opštine Inđija gde će dobiti neophodne informacije.

- Mi ovih dana obilazimo sve opštine u Vojvodini i promoviramo naše programe sa ciljem da se poljoprivrednici što više informišu. Organizujemo sastanke sa vojvođanskim poljoprivrednicima kako bismo ih uputili na koji način mogu da unaprede njihovu poljoprivrednu proizvodnju - navodi Ješić.

Veliki broj poljoprivrednika se odazvao pozivu da prisustvuje prezentaciji, a mnogi od njih su pozdravili ovaj vid komunikacije nadležnih institucija sa sremskim paorima.

Milivoj Tuvedžić, poljoprivrednik iz Krčedina godinama se bavi isključivo ratarstvom. Uzgaja pšenicu, kukuruz, suncokret i duvan, a na prezentaciju je došao kako bi dobio korisne informacije o konkursima i podsticajima u poljoprivrednoj proizvodnji.

- Veoma je korisno prisustvovati jednom ovakvom skupu, a pre svega, sam zainteresovan za bespovratna sredstva. Vidim da svi imaju jednaku šansu bez obzira kojom delatnošću u poljoprivredi se bave, tako da ću sigurno iskoristiti neke od pogodnosti koje nudi naš vojvođanski sekretarijat - tvrdi on i poručuje da se od poljoprivrede može solidno živeti.

I **Nikola Vidović** poljoprivrednik iz Inđije, čija je poljoprivredna delatnost ratarstvo i povrtarstvo, kaže da se rado odazvao pozivu Agencije za ruralni razvoj:

Sa prezentacije u Inđiji

Milivoj Tuvedžić

- Imao sam do sada odlična iskustva kada je reč o programima sekretarijata, konkretno, dobio sam povraćaj sredstava za sistem za navodnjavanje. Mislim da je ovo odlična prilika da poljoprivrednici sa naših prostora ulože u unapređenje proizvodnje da li putem bespovratnih sredstava ili kredita. Inače, obrađujem zemlju, oko 60 jutara koja se nalazi u Golubnicima, a što se tiče posla, pa to je već poznato, ima puno da se radi, ali se isplati.

- Došao sam kako bi se informisao šta je to što daje pokrajinski sekretarijat i fond ove godine. Videćemo kakvi su uslovi, pa ću onda znati da li ću se odlučiti i pokušati da dobijem neka sredstva. Inače godinama se bavim stočarstvom, pa sam zainteresovan da

saznam da li postoji nagoveštaj rešenja oko izmeštanja domaćih životinja iz grada - kaže **Rade Bobić** poljoprivrednik iz Inđije.

Nakon prezentacije, svi poljoprivrednici su imali priliku da razgovaraju sa sekretarom Ješićem i predoče mu probleme sa kojima se susreću u svojoj delatnosti.

Organizator događaja je bila inđijska Agencija za ruralni razvoj čiji su predstavnici istakli da je i prošle godine vladalo veliko interesovanje za bespovratna sredstva, te su i ove godine omogućili poljoprivrednicima da dobiju neophodne informacije.

- Prošle godine smo privukli

Nikola Vidović

značajna sredstva iz Pokrajine, a ove godine se nadamo da ćemo biti još bolji. Velika zainteresovanost postoji za kredite, jer postoje bespovratna sredstva koja te kredite prate - rekla je na kraju **Biljana Zec** direktorica Agencije za ruralni razvoj i dodala da su vrata agencije uvek otvorena za sve poljoprivrednike.

Nakon prezentacije ona je apelovala na sve poljoprivrednike da registruju svoja gazdinstva, i podsetila da registracija traje do 31. karta, kako bi ostvarili sve podsticaje i subvencije koji im sledeju po zakonu.

M. Balabanović

Rade Bobić

Veliko interesovanje poljoprivrednika

Sistem za navodnjavanje

Tokom prezentacije u Inđiji, pokrajinski sekretar Goran Ješić je podsetio na veliki i značajan projekat postavljanja sistema za navodnjavanje u Slankamenu, koji se nalazi u fazi pribavljanja građevinske dozvole.

- Kada taj posao bude završen, sledi tender i izbor izvođača radova od strane JP „Vode Vojvodine“. Očekujemo da ove godine, eventualno u prvom

kvartalu iduće godine uvedemo izvođače. Rešićemo višedecenijski problem voćara u Novom Slankamenu i oko 750 hektara zemljišta će biti pokriveno najsavremenijim sistemom za navodnjavanje. To će omogućiti da u budućnosti niknu nove površine, pogotovo jer imamo tri hladnjače sa velikim kapacitetom za skladištenje voća - rekao je Ješić.

SREMSKA MITROVICA

POVODOM NOVE ODLUKE O MERAMA ZAŠTITE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA OD POLJSKE ŠTETE

Polja ima ko da čuva

Za obezbedjenje organizovane zaštite useva, zasada, poljoprivrednog zemljišta, opreme, objekata, poljskih puteva i kanala nadležna je Uprava za poljoprivredu, a sprovođenje usvojenih mera vrši se preko poljočuvarske službe

Prema novoj Odluci o merama zaštite poljoprivrednog zemljišta od poljskih šteta, koju je usvojila Skupština grada Sremska Mitrovica na sednici održanoj 25. februara, za obezbedjenje organizovane zaštite useva, zasada poljoprivrednog zemljišta opreme objekata kao i poljskih puteva, kanala i drugog od poljske štete nadležna je Uprava za poljoprivredu Sremske Mitrovice. Sprovođenje zaštitnih mera vrši se putem - poljočuvarske službe. Neko će reći i upitati: poljočuvarska služba je i ranije bila nadležna za ove poslove i zašto onda promena postojeće odluke, odnosno donošenje nove odluke?

Adekvatna rešenja

Zaštita useva i zasada od poljske štete je za ovo područje još od 1997. godine regulisana Odlukom o zaštiti useva i zasada od poljske štete. S obzirom na činjenicu da su u međuvremenu više puta menjani zakonski propisi, kao i da se ova odluka dobrim, delom nije mogla primenivati, ukazala se potreba za donošenjem nove odluke. Pravni osnov za donošenje Odluke o merama zaštite poljoprivrednog zemljišta od poljske štete na području Grada Sremska Mitrovica je u odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu gde je zapisano da

Vladimir Nastović, načelnik

je zabranjeno uništavanje i oštećenje useva, sadnica, stabala i poljoprivredne mehanizacije na poljoprivrednom zemljištu, oštećenja koja dovode do smanjenja produktivnosti, strukture i slojeva poljoprivrednog zemljišta, kao i svako drugo oštećenje na poljoprivrednom zemljištu. Zabranjeno je i spaljivanje organskih ostataka posle žetve useva na poljoprivrednom zemljištu.

Zabranjena je ispaša stoke na obradivom poljoprivrednom zemljištu, osim na sopstvenom.

Jedinica lokalne samouprave propisuje mere za zaštitu od poljske štete i mere za zaštitu od spaljivanja organskih ostataka na poljoprivrednom zemljištu. Zato je cilj ove odluke doprinos zaštiti poljoprivrednog zemljišta i imanja na teritoriji Grada Sremska Mitrovica od poljske

Stoka se ne sme pustati na njive, osim ako su u sopstvenom vlasništvu stočara

štete, ali i zaštitu opreme i objekata na istom zemljištu, zaštitu poljskih puteva i kanala za odvodnjavanje i navodnjavanje, kao i organizovanje poslova suzbijanja poljske štete. Tu je i postupak utvrđivanja poljske štete, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu poljoprivrednog zemljišta.

Najvažnije razlike

Novine ove odluke u odnosu na staru odluku su: da poljočuvarsku službu za teritoriju Grada Sremska Mitrovica organizuje lokalna samouprava u postupku javne nabavke, da se detaljno određuje koje poslove obavlja ova služba, dužnosti i način postupanja poljočuvara, postupak utvrđivanja poljske štete - uređen je način utvrđivanja poljske štete, sastav i rad komisije za procenu poljske štete. Prema obrazloženju usvojene odluke predlaže se formiranje jedinstvene stručne komisije za celu teritoriju Grada Sremska Mitrovica, koja će u svom sastavu imati poljoprivredne stručnjake različitog profila i jednog predstavnik saveta mesne zajednice na čijem području je pričinjena šteta, a koji će učestvovati u radu komisije. Ovakvo organizovana komisija bi svojim stručnim radom trebalo da doprinese efikasnijem vođenju sudskog postupka za naknadu štete, navedeno u obrazloženju odluke.

Nadzor nad primenom odredaba nove Odluke o merama za zaštitu poljoprivrednog zemljišta od poljske štete vrši Gradska uprava za poljoprivredu Sremska Mitrovica u saradnji sa komunalnom inspekcijom, komunalnom policijom, inspekcijom za zaštitu životne sredine, republičkom poljoprivrednom i republičkom veterinarskom inspekcijom, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Sektorom za vanredne situacije - Odeljenje za vanredne situacije u Sremskoj Mitrovici.

Širina u organizovanju

Prema usvojenim rešenjima obavljanje poslova poljočuvarske službe može se poveriti privrednom društvu, odnosno preduzeću, preduzetniku ili drugom pravnom licu koje je registrovano za obavljanje poslova obezbedjenja, a po prethodnom sprovedenom postupku, ali, takođe, načelnik resorne grad-

Poljočuvari

Poljočuvarska služba je za svoj rad odgovorna Gradskoj upravi za poljoprivredu. Radom poljočuvarske službe rukovodi nadležni rukovodilac, a u skladu sa odredbama ove Odluke i Pravilnika o radu poljočuvarske službe.

Rukovodilac poljočuvarske službe je dužan da periodično, jednom mesečno, podnosi Gradskoj upravi, izveštaj o radu poljočuvarske službe.

ske uprave može doneti odluku da se sprovođenje mera ove zaštite poveri fizičkom licu zaključenjem odgovarajućeg ugovora.

Osnovna izmena ove odluke u odnosu na raniju odluku je da se sada organizovanje poljočuvarske službe prenosi na Upravu za poljoprivredu. Važno je da se naglasi da se odlukom koja je doneta omogućava širina u organizovanju rada te važne službe, a tu potrebu je pokazala praksa iz prethodnih godina. Otuda i napred navedena mogućnost o izvršiocima poverenih poslova. Naime, hteli smo da imamo mogućnost da se zaštita polja organizuje na najbolji način u skladu sa mogućnostima i potrebama - rekao je načelnik za poljoprivredu **Vladimir Nastović**.

Za poljoprivrednike je, po mišljenju načelnika Nastovića, važno što je odredbama ove odluke precizno i detaljno regulisana procena poljske štete, kao i svi ostali poslovi koje su u nadležnosti poljočuvarske službe. U tekst odluke je uneto da će služba saradivati sa komunalnom policijom, komunalnom inspekcijom, veterinarskom inspekcijom, republičkom poljoprivrednom inspekcijom, Ministarstvom unutrašnjih poslova - Sektorom za vanredne situacije i drugim neophodnim službama kako bi se doprinelo što boljoj zaštiti poljoprivrednih zemljišta od šteta.

S. Đaković

Dug spisak zabrana

Na poljoprivrednom zemljištu, zabranjeno je: uništavati ili oštetiti useve, sadnice, stabla i zasade, bez pismenog ovlašćenja vlasnika, odnosno zakupca zemljišta, brati useve i plodove ili sakupljati ostatke na tuđem posedu. Zabranjeno je oštetiti useve i zasade na susednoj parceli prilikom vršenja poslova obrade zemljišta, ubiranja useva i plodova i zaštite biljaka hemijskim sredstvima na svom zemljištu, praviti pešačke prelaze i prelaziti prevoznim sredstvom preko tuđeg poljoprivrednog zemljišta, ukoliko na istom ne postoji pravo službenosti prolaza, oštetiti ili ukloniti ili premeštati oznake za neku zabranu, upozorenje, među ili granicu, odoravanje poljskih puteva te smanjenja i

sprečavanja njihove prohodnosti, preoravati i zatrpavati poljske puteve i kanale, vršiti ispašu stoke na obradivom zemljištu, osim na pašnjacima, ili na sopstvenom zemljištu dok nije zasejano usevima, progoniti stoku preko tuđeg poseda bez odobrenja vlasnika, odnosno korisnika, ostavljati stoku bez nadzora, ili poveravati na čuvanje licu koje nije u stanju njome da vlada, činiti štetu na objektima, napravama i opremi koji se koriste za poljoprivrednu proizvodnju, njeno unapređenje ili su u funkciji njene zaštite, prisvajati, kidati i lomiti opremu na protivgradnim stanicama, crpnim stanicama i sistemima za navodnjavanje, ostavljati ili zaoravati biološki nerazgradive folije, spa-

ljevati organske ostatke posle žetve, zanemarivati obavezu obrade svog zemljišta i uništavanje korovskih vrsta na njemu, i uz puteve i kanale, koji se sa njim graniče, ispuštati i odlagati otpadne vode, hemijska sredstva za tretiranje useva i druge opasne i štetne materije, bacati smeće, kabasti građevinski otpad, kao i leševe, delove leševa i konfiskate uginulih životinja na poljoprivrednom zemljištu, poljozaštitnim pojasevima, poljskim putevima i kanalima.

Usevi uživaju zaštitu i obezbedenje u svim fazama vegetacije, kao i skinuti rod dok se nalazi na poljoprivrednom zemljištu, te sredstva za poljoprivrednu proizvodnju.

Zabranjeno odoravanje poljskih puteva

Selu se okrećemo samo u teškim vremenima

Piše: **Branislav Gulan**

Danas Srbija traga za novim identitetom, za novom paradigmom društvenog razvoja, pa se ne smeju zaboraviti ni marginalizovati selo i poljoprivreda - Kao i mnogo puta do sada u istoriji, i u ovim vremenima, selo i poljoprivreda su glavni oslonac koji omogućava opstanak i preživljavanje

Najbrža deagrarizacija na svetu

Jugoslavija je imala najbržu deagrarizaciju na svetu. Za poslednjih 50 godina XX veka iz sela u grad je otišlo oko osam miliona ljudi. Takav proces u svetu je trajao je oko 150 godina. Seobe su nastavljene i prisilno u poslednjoj deceniji XX veka kada je ratni vihor u Srbiju iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Kosova i Metohije „doneo“ još blizu 400.000 ljudi. U periodu posle Drugog svetskog rata u selu su se odigrale krupne, ali po svom sadržaju i posledicama protivurečne promene. Te promene su deo univerzalnog, svetskog procesa modernizacije savremenog društva, njegove industrijalizacije i urbanizacije. One su isto tako nosile i snažan pečat vladajuće ideološke paradigme, odnosno društvenog sistema koji je na prostorima nekadašnje Jugoslavije izgrađivan na toj paradigmi.

Danas Srbija traga za novim identitetom, za novom paradigmom društvenog razvoja, pa se ne smeju zaboraviti ni marginalizovati selo i poljoprivreda. Kao i mnogo puta do sada u istoriji, i u ovim vremenima, selo i poljoprivreda su glavni oslonac koji omogućava opstanak i preživljavanje. U Srbiji se ponovo se okreću selu kada je teško. Vlasti su ubeđene da selo i zapošljavanje u njemu i oko njega omogućavaju prevazilaženje krize. Ali, to zahteva i radikalno nov odnos društva prema njemu. Jer, u gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi!

Umesto dosadašnjeg intendantskog pristupa selu i poljoprivredi, gde su se oni tretirani kao proizvođači jeftine hrane, mora da se stvori koncepcija takozvanog ruralnog razvoja, koja će se temeljiti na demografskim, prirodnim, ekonomskim i socio-kulturnim

potencijalima. Karakteristika srpskog sela danas je da se i poslednjih decenija u njemu dešavaju izuzetno negativna demografska kretanja. Rapidno se smanjuje natalitet, u nekim krajevima vlada i prava „bela kuga“. Sve to je rezultiralo depopulacijom, senilizacijom i socijalnom devastacijom brojnih regija u Srbiji. Krupne promene dogodile su se i u privrednom životu srpskog sela. Te promene koje imaju dalekosežne socijalne i ekonomske posledice nisu dovoljno izučene i objašnjene. U XX veku je seljačko gazdinstvo bilo definisano ideološkom kategorijom maksimuma, što se pokazalo iracionalnim. Danas nema tog maksimuma, ali imamo sve manji broj ljudi koji imaju velike posede od po nekoliko hiljada hektara i sve veći broj onih koji ostaju sa svojim sitnim posedom (prosečna njiva u Srbiji je oko četiri i po hektara površine), koji im život znači, jer je to dodatak na prihod i osnova za preživljavanje. U prošlom veku pod uticajem industrijalizacije i urbanizacije, dogodila se „civilizaciona revolucija“. Promenjen je seljakov pogled na svet, promenjene su njegove vrednosti i moral, kulturne potrebe i životne aspiracije.

Tradicionalan način života

Do Drugog svetskog rata Jugoslavija je bila agrarno, tradicionalno društvo. Preko 80 odsto stanovništva je živelo na selu autarhičnim, oskudnim i tradicionalnim načinom života. Ceo seljakov svet je bio sveden na njegov posed, gazdinstvo i porodicu, selo u kome živi i crkvu koja je oličavala Boga i usmeravala njegov duhovni život. Posle Drugog svetskog rata pod uticajem svetskih procesa, kao i nove vizije društva, izvedena je industrijska revolucija, nastupile su i protivurečne promene. Industrijalizovana gazdinstva povećala su robnost, specijalizovala se, imala tržišnu orijentaciju, drukčije stavove o budućnosti agrara. Takođe, su imala i više kapitala, znanja i snage od tradicionalnih gazdinstava. Pod uticajem industrijalizacije smanjio se udeo tradicionalnog ručnog rada, smanjio se broj nekvalifikovanih radnika, a zaposleni u kombinatima su poprimali odlike industrijskih radnika. Rezultat toga je da se udeo stanovništva u gradskim naseljima povećao od 21 odsto u 1948. na 51 odsto u 1991. godini.

Povratak nije poseljačenje

Sve što se dešavalo sa ideologijom na ovim prostorima ostavilo je duboke tragove i na srpskom selu. Sumorno danas izgleda slika srpskog sela. Primera radi, danas u Srbiji ima 4.600 sela, a za deceniju i po sa mape će nestati svako četvrto - ili 1.200 njih! U 86 odsto sela opada broj stanovnika, a samo 12 odsto njih beleži rast. Kao dokaz skorašnjeg života u njima će ostati novi spomenici. Naravno, za one koji imaju naslednike da im ih podignu. Dodamo li da u 986 sela danas ima manje od po 100 stanovnika, zatim da poštu nema čak 2.000 sela, asfaltni put i veza sa svetom nedostaje kod 500 sela, a 400 njih nema ni prodavnice. Danas u Srbiji postoji više od 200 sela bez ijednog stanovnika mlađeg od 20 godina, a više od polovine stanovništva živi u ru-

Bešenovo: Od doma kulture ostali samo zidovi

ralnim sredinama. Dodamo li da u 230 sela nema osnovne škole, a da u 2.760 njih nedostaje vrtić, sve to ukazuje da žiteljima najvećeg broja sela u Srbiji nedostupna je većina sadržaja za iole normalan život. Opisujući srpsko selo danas, istaknimo i to da u dve trećine njih ne postoji veterinarska ambulanta iako je glavno zanimanje poljoprivreda, a samo u malom broju ruralnih naselja postoje biljne apoteke.

Prema rezultatima popisa, poljoprivredno stanovništvo je 1948. godine činilo 68 odsto; 1953. godine 61 odsto; 1961. godine 49 odsto; 1971. godine 36 odsto; 1991. godine 17 odsto ukupnog stanovništva. U apsolutnim iznosima poljoprivrednog stanovništva u Srbiji je 1961. godine bilo 9.157.597 lica, a 1971. godine 7.843.986 lica, a 1981. godine oko pet miliona. Republika Srbija danas raspolaze sa 5.113.000 hektara poljoprivredne površine ili 0,68 hektara po stanovniku. Od toga 4.252.000 hektara su obradive površine ili 0,57 hektara po stanovniku. U okviru poljoprivrednih gazdinstava, prema poslednjem popisu poljoprivrede iz 2012. godine, koristi se i obrađuje 3.355.859 hektara poljoprivrednog zemljišta i uzgaja 908.990 goveda, 3,4 miliona svinja, 1,73 miliona ovaca, 235.576 koza, 26,6 miliona živine i postoji 673.651 pčelinje društvo. Od

mehanizacije utvrđeno je da gazdinstva poseduju 408.734 traktora i oko 25.000 kombajna. Sva mehanizacija u proseku je stara oko četvrt veka!

Do tranzicionih promena 85 odsto poseda je bilo u vlasništvu privatnika, a sad su gotovo sve površine privatizovane (računa se da je oko 400.000 hektara u državnom vlasništvu). Aktivnog poljoprivrednog stanovništva prema popisu iz 1991. godine bilo je 904.127, a podaci iz 2002. godine ukazuju da ih je tad bilo 529.236! Prema popisu poljoprivrede iz 2012. godine u Srbiji ima ukupno 631.122 poljoprivredna gazdinstva. Od toga je 628.555 poljoprivrednih i 2.567 (ili 0,42 odsto) gazdinstava pravnih lica, i preduzetnika, a u zemlji se proizvodnjom hrane bavi dva miliona ljudi.

(Nastaviće se)

Autor je član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti

Selo sa tri stanovnika

Mahala Dečeve: Sveštenik došao posle 76 godina

Već decenijama, sela u Srbiji propadaju i ekonomski i demografski. Na spisku sela koja još nisu ugašena, crnotravsku mahalalu Dečeve održava još samo troje stanovnika. Posle 76 godina u crnotravskoj mahalali Dečeve osvešten je krst. Celu akciju pokrenula je Bilja Dojčinović koja živi i radu u Beogradu i nada se da će osvećenje krsta doprineti duhovnoj obnovi ovog kraja. U mahalali Dečeve danas žive samo tri starije osobe. Sveštenik u mahalalu nije zakoračio 76 godina. Nekada je u mahalali živelo mnogo ljudi. Škola je bila pu-

na dece. Porodica Dojčinović je za početak odlučila da se ovoj i drugim mahalama vrati život. U Dečevu je za početak sagrađen krst kao simbol okupljanja i povratka korenima. Posle 76 godina došao je i sveštenik **Nikola Aćimović** koji smatra da je ovaj događaj izuzetno važan za ovaj kraj i njegov opstanak, jer se ljudi vraćaju veri, vraćaju svojim korenima. Mahala Dečeve je deo mesne zajednice Brod, a Brod je nekada bio opštinski centar. Ovaj primer daju nadu da će se ljudi koji su ovde rođeni i njihovi potomci ovde vraćati rodnom kraju.

Stari momci i prazne škole

Istraživanja pokazuju da danas u srpskim selima živi oko 260.000 momaka i 100.000 devojaka koji su se približili 50 toj godini života, a da nisu zasnovali porodice. Razlozi ovoj pojavi su brojni, a posledice katastrofalne. Sraman je bio i naziv seljak, pa nisu htele devojke za njih da se udaju i da žive na selu, da hrane stoku obrađuju njive... Radije su uvek odlazile u gradove, udavale se za portire u fabrici i mnogo siromašnije živele. Kada bi svaki od

Vlasina Stojkovićevo:

Idealna priroda kraj jezera, a ljudi sve manje

njih imao ženu i samo po jednog potomka, bilo bi to novih 500.000 stanovnika, značajnih za biološku,

demografsku i ekonomsku reprodukciju sela i društva u celini... U selu Vlasina Stojkovićevo na Vlasinskom jezeru u školi izgrađenoj 1928. godine bilo je tada 100 đaka. Pre 45 godina izgrađena je i nova škola za još 200 đaka, a u njoj je tada bilo 160 učenika. Danas ta škola ima samo devet đaka u četiri razreda osnovne škole. Selo je pre pola veka imalo 2.700, a danas samo 260 stanovnika. Ili u selu Klisura (opština Surdulica) pre četiri decenije bilo je 5.000 žitelja i 800 đaka. U 2012. godini u tom istom selu bilo je manje od 500 stanovnika i samo osam učenika u osnovnoj školi!

GRGUREVCI • OSNIVANJE ZEMLJORADNIČKE ZADRUGE

Udruženi lakše opstaju

Ideja o oživljavanju zadrugarstva u Grgurevcima potekla od sitnih poljoprivrednika koji smatraju da će tako lakše opstati i živeti od sopstvenog rada na zemlji

Mladi poljoprivredni proizvođači iz Grgurevaca, njih 18, odlučili su da revitalizuju rad mesne zemljoradničke zadruge, jer smatraju da će udruženi lakše, ne samo opstati na tržištu, već i sebi i selu obezbediti razvoj. Postupak osnivanja zadruge je u toku, saznali smo od **Zlatka Ristića**, poljoprivrednika iz Grgurevaca i inicijatora ovog postupka, koji kaže da očekuje da sve aktivnosti budu uskoro okončane.

U ovom fruškogorskom selu, priča nam Ristić, postojala je zemljoradnička zadruga odmah posle Drugog svetskog rata. Nedugo potom, usledila je nova agrarna politika koja je donela i drugačiju sudbinu zadrugarstvu. Usledilo je osnivanja poljoprivrednih preduzeća, grgurevačka zadruga je prešla u sastav "Mitrosrema" da bi se 1990. godine odvojila od tog preduzeća. Kako - tako radilo se narednih godina, ali je posle nekoliko godina neaktivnosti 2012. godine izbrisana iz re-

gistra. Mehanizacija je rasprodana, zgrada je neupotrebljiva, podseća Zlatko Ristić, nastavljajući kako je ideja o oživljavanju zadrugarstva u Grgurevcima potekla od sitnih poljoprivrednika koji smatraju da će tako lakše opstati i živeti od sopstvenog rada na zemlji.

Vest da se u Fruškogorju osniva nova zemljoradnička zadruga prihvaćena je sa odobravanjem među meštanima Grgurevaca i u lokalnoj samoupravi, a pre svega u resornoj upravi za poljoprivredu. Načelnik **Vladimir Nastović** dodaje kako je značajno što su pitanje oživljavanja zadrugarstva "potegli" upravo poljoprivrednici.

- Sada su našli zajednički interes i kreću u realizaciju ideja zadrugarstva. Očekujemo saradnju u punom značenju te reči i pružićemo svaku podršku proizvođačima. Ovo je dobar znak da su poljoprivredni proizvođači shvatili značaj udruživanja i lakše borbe protiv konkurentni na

Centar Grgurevaca

tržištu. Problem može da bude eventualno oko rešavanja pitanja vraćanja zemlje ranije grgurevačke zadruge, a ako se to uspe, sve će biti lakše, mišljenje je načelnika Nastovića.

Ulaganje u poljoprivredu je stra-

teško opredeljenje Grada Sremska Mitrovica, lokalni agrarni budžet je iz godine u godinu sve veći, a podrška selu i poljoprivrednoj proizvodnji pruža se i preko osnivanja zemljoradničkih zadruga.

Grgurevci se, za sada svrstavaju među retka mitrovačka sela u kojima se obnovlja zadrugarstvo. Iz gradske uprave poručuju da će biti podržane slične inicijative ukoliko ih, naravno, bude. **S. Đaković**

ДОО ветеринарска станица САВА СРЕМ Лаћарак	Лаћарак, 022/670-750, ул. 1. Новембар 266 Др. вет. мед. Радован Цикуша и Др. вет. мед. Ненад Раичевић	- Лечење - Вакцинација - Вештачко осемењавање - Превентива - Трихиноскопија - Продаја пилића - Сточна храна - Премикси - Лекови
	Сремска Митровица, 022/618-020, ул. Петра Прерадовића 80 Др. вет. мед. спец. Миленко Перић	
	Мартинци, 022/ 668-387, ул. Војвођанска 9 Др. вет. мед. спец. Сава В. Шарац	
	Чалма, 022/685-600, ул. Победа 24 Др. вет. мед. Милорад Кевић	
	Велики Радинци, 022/660-230, ул. Моше Пијаде 7 Др. вет. мед. Наташа Секулић	

VETERINA SENAŽA I SILAŽA U STOČARCOJ PROIZVODNJI

Nikako na uštrb kvaliteta

Treba težiti jeftinijim hranjivima ali to ne sme da ide na uštrb kvaliteta hrane. Može se desiti da higijenski neispravna, jeftinija hrana prouzrokuje nesagledive posledice po životinje i dovede u pitanje rentabilnost proizvodnje

Piše:
Dr vet. med. Milorad Kevij

Cena hrane u visokom procentu učestvuje u strukturi troškova stočarske proizvodnje i smatra se da 70-80 odsto ukupnih troškova otpada na tu cenu. Sigurno su tu i najveće mogućnosti da se redukuju rashodi i prihod učini većim. Ovde je čini se, posebno to moguće u proizvodnji preživara (mleko, tov junadi, ovčarstvo, kozarstvo). Dok se kod koncentrovanih hranjiva ušteda pravi korišćenjem otpadnih produkata mlinarske industrije i drugih prerađivačkih pogona, kod kabastih hranjiva to se postiže korišćenjem senaže i silaže. U oba slučaja treba težiti jeftinijim hranjivima ali to ne sme da ide na uštrb kvaliteta hrane. Može se desiti da higijenski neispravna, jeftinija hrana prouzrokuje nesagledive posledice po životinje i dovede u pitanje rentabilnost proizvodnje.

Klasično-tradicionalno spremanje kabastih hranjiva kod nas je još uvek zastupljeno u većini slučajeva iako klasično košenje, sušenje, baliranje ima dosta nedostataka u odnosu na spremanje senaže i silaže. Ukoliko su vremenske prilike nepovoljne, dosta kišnih dana, a kratak sunčani period otežano je i vremenski produženo pripremanje kabastih hranjiva. To za posledicu može da ima hraniva slabijeg kvaliteta i manje hranjive vrednosti. Vremenski duže traje tako da ometa i dalji rast mladih biljaka. Spremanje senaže i silaže se završava za 1-2 dana i ono što je bitnije su mnogo manji gubici hranjivih materija. Životinje tako-

đe radije konzumiraju takvu hranu. Sam proces skladištenja kabastih hranjiva kod klasičnog spremanja zahteva i veće skladišne prostore, dok su kod siliranja i senažiranja ti prostori mnogo manji. Pravilno pripremljena silaža i senaža može da se čuva par godina, ukoliko nema potrebe za njenim korišćenjem. Pri tome njen kvalitet ostaje skoro nepromenjen. Od posebnog je značaja da se prvi otkos lucerke ili trava za košenje lto bolje skladišti, jer nekada na taj prvi otkos otpada 40-50% ukupnog godišnjeg prinosa. Ukoliko se ne spremi na vreme ili bude slabijeg kvaliteta ti gubici ne mogu kasnije da se nadoknade.

Senaža
Ovaj postupak pripreme kabastih hranjiva se najčešće upotrebljava kod spremanja lucerke. Već su gore navedeni neki od razloga za ovakav način spremanja hranjiva. Košenje lucerke se odvija u jutarnjim časovima i skuplja se 2 do 3 otkosa na jedan red. Sačekava se da zelena masa provene, da sadržaj vlage u biljci bude oko 55%. Nekada može da prođe par sati da biljka provene, dok nekada, ukoliko temperature nisu visoke i velika je vlažnost vazduha, mora da se čeka 12 do 24 sata. Silokombajn vrši sitnjenje zelene mase na osečke veličine 0,7-1,5 cm. Zatim se zelena masa transportuje do silo jama, silo trenčeva ili silosa za punjenje. Prilikom spremanja posebno treba obratiti pažnju na dobro sabijanje zelene mase, da u njoj ne oстане vazduha. Ukoliko se vazduh dobro ne istisne onemogućeno je mlečno-kiselinsko vrenje i dolazi do kvarenja hranjiva.

Najčešće se silira cela biljka kukuruza

Ceo proces treba da se završi u što kraćem vremenskom roku, ne bi trebalo da traje 2,3 dana, jer konzervirana masa će biti slabijeg kvaliteta. Kada se završi punjenje vrši se pokrivanje folijom, koja treba da bude pritisnuta teškim predmetima. Mora se voditi računa da oni ne oštete foliju, jer oštećena folija dovodi do kvarenja senaže. Prilikom otvaranja silo jame i početka korišćenja senaže, treba obratiti pažnju na miris, ukus i boju, koji moraju biti karakteristični. Takođe je poželjno da se uradi i biohemijska analiza tog hranjiva. Po svojim karakteristikama senaža je između silaže i prirodno osušene hranjiva.

Silaža
Silaža takođe predstavlja način konzervisanja kabastih hranjiva koji bi trebalo više da se koristi kod ishrane preživara. Biljke koje se koriste za silažu mo-

gu biti cela biljka kukuruza, stočni grašak, pšenica, trave, ječam kao i čičoka. Za siliranje se koriste biljke koje imaju veći sadržaj šećera u sebi, zbog mlečno-kiselinskog vrenja. Takođe postoji mogućnost kombinovanja dve i više biljaka za spremanje silaže koje zbog različitog hemijskog sastava bi se same teže konzervisale (lucerka-stočni grašak). Za razliku od senažiranja, kod koga je potrebno da biljke provenu ovde se pripremanje silaže vrši odmah. Zelena masa se transportuje do mesta za spremanje, bitno je da se masa što pre i što bolje sabije. Od presudnog je značaja da se prilikom sabijanja masa za siliranje ne prlja blatom, zemljom i drugim primesama koje mogu dospeti u prostor za siliranje. Ovako uprljana masa je podložna kvarenju i gubici su mnogo veći. Najčešće se silira cela biljka kukuruza. Za ovo se vrši odabir hibrida sa dužim vegetacionim periodom, kao i većom

biomasom. Optimalno vreme za izradu silaže je kad sadržaj suve materije u biljci bude 30-35%, to je faza voštanog zrenja zrna. Bitno za dobru silažu je optimalna dužina seckane mase, to je oko 1cm. Ukoliko je masa vlažnija ona se bolje sabija, pa veličina odsečka može da bude 3-4cm, a ako je nešto suvlja onda se lošije konzervira, pa veličina treba da je ispod 1cm. Kvalitetna silaža ima u sebi udela zrna kukuruza 40-45%, tako da se smatra da podmiruje u dobrom delu uzdržne potrebe životinje. Za bolje konzerviranje se koriste silo-inokulanti koji poboljšavaju mlečno-kiselinsko vrenje. U poslednje vreme sve veću pažnju zaokuplja i čičoka kao pogodna biljka za siliranje. Zbog svog velikog prinosa biomase, koji se kreće i do 20 tona po hektaru, cena je konkurentnija u odnosu na ostale biljke. Pored toga i kvalitet, kao i hranjiva vrednost su na zavidnom nivou. Kad se jednom zaseje, čičoka se eksploatiše 10-15 godina, pa i više. Koristi se nadzemni deo za siliranje, dok se krto-la koristi kako u ishrani ljudi tako i kao stočna hrana. Bez obzira na veliki broj nepoznanica sa kojima se ljudi sreću ukoliko nisu spremali senažu i silažu trebalo bi ozbiljno uzeti u obzir mogućnost za njeno korišćenje. Neophodna iskustva treba skupljati od stručnih savetodavaca iz oblasti ishrane, kao i iz literature, a posebno iz razgovora sa ljudima koji već duže vreme to rade. Njihova iskustva treba da budu presudna da uvedemo nov način u ishrani. Sigurno da ukoliko jednom neko to pokuša postaje pobornik njenog praviljenja i korišćenja.

SOT • IVICA ŽIVKOVIĆ, UZGAJIVAČ TOVNE JUNADI

Seljaci moraju biti dobri matematičari

- Dogovaramo se da ove godine dupliramo tov, iako me neki prijatelji ubeđuju da se više isplati svinjogojstvo. Međutim, ja za to nemam potrebne objekte, dok za tovnu junad imam sve što mi je potrebno, zato planiram i da ostanem u ovoj oblasti – kaže Ivica Živković

Ivica Živković iz Sota poljoprivredom se bavi već gotovo dve i po decenije, tačnije od kako se 1989. godine oženio i osamostalio. Iako je dugo godina bio zaposlen kao službenik u Mesnoj kancelariji u svom selu, ipak je i za to vreme obrađivao zemlju, mada znatno manju površinu nego što je to slučaj sada, više iz hobija.

- Roditelji su mi imali mali posed od svega pet jutara, sa koliko sam ja i startovao u ovom poslu. Međutim, kada mi je 1990. godine supruga ostala bez posla, a ja u to vreme dobio rešenje da radim samo pola radnog vremena u Mesnoj kancelariji, rešio da sasvim pređem na ratarstvo. Od tada smo svake godine kupovali po nekoliko jutara zemlje, kao i dosta mehanizacije: traktore, rotacionu kosu, presu za baliranje, berače... Sada imamo u svom vlasništvu oko 32 jutra obradive zemlje, pored toga imamo i devet jutara po šumom, a uzimamo i u arendu još 30 jutara. Uzgajamo uglavnom kukuruz, lucerku, tritikal, pšenicu i suncokret. Dugo godina sam bio samo ratar, a onda sam počeo polako da kupujem tovnu junad, jer je to nekada radio i moj otac u svojoj mladosti. Krenuli smo od tri bika, da bi preprošle godine stigli do 27. Međutim, zbog suše koja je te godina bila izrazita, smanjili smo broj grla, tako da ih sad trenutno imamo deset. Dogovaramo se da ove godine pojačamo tov za sto posto, iako me neki prijatelji ubeđuju da se više isplati svinjogojstvo. Međutim, ja za to nemam potrebne objekte, dok za tovnu junad imam sve što mi je potrebno, zato planiram i da ostanem u ovoj oblasti. Jer, bez obzira na sve oscilacije u stočarskoj proizvodnji, mislim da je ona, ipak, sigurnija od

Jasminka je zadužena za poslove u štali

Što se tiče stočarske proizvodnje i posebno tova bikova, mislim da bi spas za nas proizvođače bio izvoz junećeg mesa jer bi tada mogli očekivati cenu od 2,5 evra po kilogramu žive vage. Međutim, i pored svih problema ne odustajem od tova bikova jer mi to ipak izgleda najrentabilnije

ratarske koja je pod vedrim nebom i za par minuta grad možemo da uništi rod, a sušna leta da naprave velike štete. A osim toga posebno smo na

stočarstvo upućeni mi koji živimo u ovom planinskom delu Srema, jer nemamo zemlju u komadima, nego se ona nalazi na više mesta – priča uzgajivač bikova Ivica Živković iz Sota.

On kaže da nema problema sa plasmanom poljoprivrednih proizvoda, s obzirom da su ratari iz šidske opštine u mogućnosti da pšenicu prodaju na pet mesta. Kada je reč o plasmanu junadi kaže da njih isporučuje klanici u Staroj Pazovi i dodaje:

- Sa njima imam odličnu saradnju već pet godina. Cena je poslednji put bila 2,2 evra po kilogramu žive vage i novac se isplaćuje odmah. To je dobra cena, ali je zato skočila cena teladi, tako da se za tele od 150 kilograma treba platiti oko 520 evra. Ukoliko i ove godine država bude stimulisala tov bikova planiram da ih uzmem, dok u kreditu više ne mislim da ulazim.

Ivica naglašava da je zemlja u Sotu jako poskupela: sa 1.500 evra skočila je na 3.000 evra za jutro, tako da mu se više ne isplati da proširuje njive.

- Što se tiče stočarske proizvodnje i posebno tova bikova, mislim da bi spas za nas proizvođače bio izvoz junećeg mesa jer bi tada mogli očekivati cenu od 2,5 evra po kilogramu žive vage. Međutim, i pored svih problema ne odustajem od tova bikova jer mi to ipak izgleda najrentabilnije. Kada bih bio u finansijskom škripcu uvek bih mogao da prodam jednog bika i rešim problem – kaže Živković.

Ovaj 50-godišnjak ističe da se u poljoprivredi radi puno, a da zajedno sa njim radi i njegova supruga **Jasminka**, koja mu je desna ruka u svakom poslu, te da druge radnike nemaju. Kada su kući, s obzirom da su na poslu u Šidu i na školovanju Mitrovići, pomažu im i njihova deca: kćerke **Vjekoslava** i **Valentina** i sin **Želimir**.

- Od ovog posla može da se živi, ali svako onaj ko želi imati neku zaradu treba na prvom mestu da dobro zna matematiku i da pažljivo vodi računa o svakom dinaru koji mu dođe i ode. Takođe, potrebno je voditi brigu i o tome šta i kako seješ kako bi izvukao maksimum sa

Zajedno u poslu – bračni par Živković iz Sota

njive. Meni u tome dosta pomažu saveti mojih prijatelja koji se bave istim poslom, posebno onih koji imaju velika gazdinstva – kaže Ivica, dodajući da i pored svih obaveza ipak nađe vremena da nedeljom

ode u lov sa kolegama lovcima iz Lovačkog društva „Fazan“ čiji je dugogodišnji član.

Tekst: **S. Mihajlović**
Foto: **M. Mileusnić**

Kredit za Džon Dira

Ivica Živković pored novog Džon Dira

Kao i mnogi drugi i Ivica je registrovao poljoprivredno gazdinstvo, ali kaže da nije uzimao nikakve kredite od banaka, nego je sva ulaganja finansirao isključivo iz sopstvene zarade.

- Jedini kredit sam uzeo pre četiri godine da kupim traktor Džon Dir, jer mi je bio potreban, a tada je ispala neka baš povoljna prilika. Sada imamo još

tri rate da ga isplatimo, tako da moramo mnogo da radimo, kako zbog tog kredita i tekućih obaveza, tako i što treba da iškolujemo i izvedemo na životni put naše troje dece. Da bih imao što bolju zaradu osim ratarstva i stočarstva obrađujem još i vinograd, a imam uvek i desetak svinja za tov – kaže Ivica Živković iz Sota.

Saveti

Popodnevni predah uz kafu

- Ne može se živeti i raditi na pet ili deset jutara zemlje. Da bi neko ko danas kreće u ovaj posao mogao da računa na neku pristojnu zaradu, neophodno je da ima

više od 30 jutara obradive zemlje, da radi ozbiljno i da ide jednim smerom, što znači da se odluči da li će da bude ratar ili stočar – kaže Ivica Živković iz Sota.

RUMA • NENAD RADULOVIĆ, REKORDER U PROIZVODNJI ŽITA

Stabilna država počiva na hlebu

- Pitanje hleba je glavno pitanje za sve one koji misle da bilo šta u ovoj zemlji urade. Mi plodne oranice imamo, imamo vredne ljude i uz sigurniju i na tržištu prisutniju državu, mi problem sa hranom i siromaštvom nikada ne bi imali, smatra Nenad Radulović

Zahvaljujući izuzetnom prinosu od 10.864 kilograma po hektaru, Rumljanin **Nedeljko Nenad Radulović** proglašen je od strane Sremske privredne komore rekorderom u proizvodnji žita na teritoriji Srema u konkurenciji proizvođača do tri hektara. Ostvareni prinosi, smatra Radulović, došli su kao rezultat, ne samo dobrih vremenskih prilika, nego i stalne posvećenosti oranicama.

- Na zemlji sam odrastao i na njoj planiram da ostarim. Moj otac je bio poljoprivrednik i ljubav koju prema oranicama imam nalsedio sam od njega, kao što je i on od svog oca. Sa protokom godina trudio sam se da ispratim sve trendove, da se informišem oko novih načina rada i saznam kako drugi rade, kako bih njihova znanja primenio na svojim njivama. Konkretno, na tih dva hektara koji su, da tako kažem, osvojili prvo mesto, pre tri godine bila je strnjika, potom je nađubreno, pa su zatim došli kukuruz i soja, da bih se na kraju vratio na žito. Posejao sam „Zvezdanu“, nabacao 500 kilograma veštačkog đubriva po hektaru, Uree, prskao od korova, bolesti i poleganja, potom uredno tanjirano i drljao. Kada se sve to sabere, dobio sam odličan prinos i tim delom sam više nego zadovoljan, objašnjava Nenad.

Za opstanak je potrebno 60 hektara

Sa svojih 25 i 10 hektara koliko ima u arendi, Nedeljko Radulović spada u srednje posjednike u rumskoj opštini. Najveći deo njegovih oranica pokriven je kukuruzom, sojom, pšenicom i tek nešto manje detelinom i ječmom, taman koliko je potrebno za prehranu stoke.

- Jedan od problema sa kojim se poljoprivrednici danas suočavaju svakako je i veličina poseda. Iako znam da ima onih koji obrađuju još manje od mene, moram da priznam da 35 hektara nije dovoljno za opstanak. Vremena se menjaju, veća je nesigurnost cena, unapredene su tehnologije obrade zemlje, stižu nova semena i otuda smatram da bi 60 hektara, odnosno oko 100 jutara

I polovni traktor je luksuz

bilo zadovoljavajuće jer bi se na toj površini moglo i više zasejati i bolje planirati proizvodnja. Sa druge strane, ja nisam ni od onih koji grabe i koji misle da je sve ispod 100 hektara malo, jer ni to nije logično, s obzirom da je od poljoprivrede danas teško živeti, pa se onda postavlja pitanje obrađivanja tolike zemlje i uopšte čuvanja i plasmana proizvoda, smatra Nenad.

U cilju obezbeđivanja makar približno jednakih uslova za rad, te optimalnih uslova za opstanak srpske poljoprivrede, rumski rekorder ističe da bi trebalo ograničiti veličinu poseda na 100 jutara i tako

onesposobiti tajkune i nakupce koji kupovinom velike količine zemlje za veliku količinu novca praktično guše sitnije proizvođače.

- Pažnja države mora se usmeriti na sitnije proizvođače jer nas ima najviše, pa smo otuda mi ti koji na svojim leđima drže celokupnu poljoprivredu. Ako na trenutak čak i zanemarimo visoke cene licitacije koje najčešće nabijaju tajkuni ili njihovi ljudi, a koje nam iz godine u godinu prave sve više problema jer ne možemo da ispratimo ni početne cene, nema mnogo smisla ni isplata napred, čime se seljak opet tera u dug. Bilo bi logičnije da se plaćanje od kojeg niko od nas ne beži vrši sa jeseni, kada se rod skine i plasira. Ovako smo stalno u začaranom krugu: poljoprivrednicima je zemlja potrebna, radi otplate licitiranog se neretko moramo zaduživati, cene nestabilne i tako u krug. Nemoguće je na taj način i misliti o razvoju poljoprivrede, a o realizaciji te zamisli i da ne govorim, jasan je Radulović.

Manje ulaganja, veća zarada

Drugi problem koji opterećuje poljoprivrednike, smatra sremački rekorder u proizvodnji pšenice, leži u nedostatku jasnog plana za poljoprivredu koji, kako napominje, podrazumeva i jasno utvrđivanje pariteta, odnosno minimalnu cenu otkupa.

- Prošlogodišnji rod je bio na odličnom nivou u svakom smislu, ali ono najvažnije – zarada, je na ža-

Nužna obnova zadrugarstva

- Bilo bi dobro da država požuri sa donošenjem toliko najavljanog Zakona o zadrugarstvu. Već gotovo deset godina nas dvadesetak rumskih zadrugara pokušavamo da povratimo imovinu nekadašnje zadruge i krenemo u ozbiljniju proizvodnju. Svojim postupcima koji se iz godine u godinu ponavljaju, država kao da nam svima stavlja do znanja da ne zna kako da uredi poljoprivredu i otuda je

nužno da se pitanje zadruga konačno reši kako bi proizvođači, ujedinjeni i složni, mogli da na principima solidarnosti i zajedništva uspostave nova pravila. Rumska zadruga je imala 800 hektara zemlje i eventualni povratak tih oranica omogućio bi poljoprivrednicima da stanu „na crtu“ velikoposednicima i tajkunima, što bi i nama i državi bilo od velike koristi, smatra Nedeljko Radulović.

Rekorder: Nedeljko Nenad Radulović

ci dobijaju na našem radu, državi i poljoprivredi nema napred. Mi koji proizvodimo treba da budemo ti koji će i zaraditi, ali to ne govorim zbog nekakve silne želje za bogaćenjem, nego zbog toga što se bez zarade ne može ni uložiti dovoljno, što opet dovodi do veće potražnje za hranom i tako u krug. Stabilna država počiva na hlebu i pitanje hleba je glavno pitanje za sve one koji misle da bilo šta u ovoj zemlji urade. Mi plodne oranice imamo, imamo vredne ljude i uz sigurniju i na tržištu prisutniju državu, problem sa hranom i siromaštvom nikada ne bi imali.

Godina zaduživanja

Ako se po jutru dan poznaje, smatra Radulović, godina koja je pred nama biće godina dodatnog zaduživanja.

- Naši proizvodi nemaju nikakvu cenu, ko je prodao prodao, ko nije može se nadati još gore, a sve što radimo traži dodatna ulaganja. Sa druge strane, sećam se da smo polovinom osamdesetih za 20 komada svinja kupili dvoredni „Zmajev“ berač. Danas mi za takvu mašinu treba 80 komada i to da ih prodam po ceni od 200 dinara. Niti je takva cena moguća, niti se može naći kupaca, a ni „Zmaja“ odavno nema. Takođe, za dva jutra pasulja sam tih godina kupio i dva traktora „Rakovica“, a sada sam srećan kada kupim polovan traktor od 130 konja, jer je i to postalo luksuz, priča Nedeljko.

Do nedavno, imao je ovaj vredni paor i 20 komada bikova, a trenutno u svinjcima hrani 10 krmača sa oko 80 prasica.

- Radi se puno, od jutra do mraka i kada se sve sabere uvek smo oko nule. Nema tu pomaka sve dok država ne reši da zavede red. Subvencije su male, najmanje u regionu i pravo da vam kažem, sve više mi to liči na milostinju. Kada bi nam odredili jasnije paritete, minimalnu otkupnu cenu, kad bi postojao temeljan plan u vezi sa poljoprivredom, te subvencije sa kojima ne možemo da se pokrijemo ne bi nam ni trebale. Sremski paori umeju i hoće da rade i sve što mi očekujemo od države jeste da nam stvori optimalne uslove, da nas zaštiti od jeftine uvozne robe niskog kvaliteta i domaćih tajkuna koji će, ako se ovako nastavi, ugušiti našu poljoprivredu, zaključuje Nenad Radulović.

S. Lapčević

Koliko je tovljenika potrebno za novi berač?

Tradicija i ljubav nisu dovoljni

Maćehinski odnos države prema poljoprivredi - Proizvodnja vina u selu datira iz rimskih vremena, kada je ovde bila luka Bononija - Klub vinogradara i vinara "Sveti Trifun" ima šesnaest članova, sa ukupno sedam registrovanih vinarija

Ugledni proizvođač grožđa i vina iz Banoštora, ali i aktuelni predsednik ovdašnjeg Kluba vinogradara i vinara "Sveti Trifun", **Pera Silbaški** (52), odavno se uverio da samo od poljoprivrede život nije sasvim "komotan". Zato su on i supruga **Sofija**, po završenom školovanju, videli svoju budućnost najpre u poslu izvan seoskog domaćinstva, pa tek onda na porodičnom imanju. Porodica Silbaški ima šestoro članova, jer sa Perom i Sofijom u zajednici, pored kćerke i sina, žive još i njegovi roditelji.

Osnovna delatnost roditelja bila je poljoprivreda, što je obuhvatalo bavljenje stočarstvom, ratarstvom i vinogradarstvom, kaže Pera i odmah dodaje:

- Pošto smo supruga i ja nakon završene škole krenuli putem zaposlenja u firmama, porodično domaćinstvo je polako istiskivalo stočarstvo kao glavnu delatnost. Time se sada bavimo samo za sopstvene potrebe, imamo svinje i petnaestak ovaca. No, nije samo redovna služba uticala da se više ne bavimo stočarstvom, već i ukupna situacija u društvu, bolje reći maćehinski odnos države prema stočarima. Teškom mukom se bavimo i ratarstvom, na sopstvenih 15 k.j. zemlje, jer zbog ukupnog stanja u poljoprivredi teško da ćemo dugo izlaziti na kraj sa troškovima setve, žetve, dizela, stare mehanizacije... Silom moćnika, mali seljak je danas osuđen na tiho propadanje.

Duga vinarska istorija

Kada se sve sabere i oduzme, reći će naš sagovornik, ostalo im je još samo vinogradarstvo kao koliko-toliko isplativi deo proizvodnje. Pera Silbaški ne namerava da proširuje zaslade vinove loze i smatra da su mu dva hektara sasvim dovoljna za sopstvene potrebe. Čak ostane i viška grožđa za prodaju.

Podsetiće naš domaćin da proizvodnja vina u Banošturu datira iz rimskih vremena, kada je ondašnja Bononija bila važna dunavska luka i tvrđava, najkraći put od Dunava do carskog Sirmijuma. Zna se da je još imperator Prob zasadio prvu vinovu lozu na Fruškoj gori.

Septembarske vinske svečanosti

Predsednik Kluba vinogradara i vinara "Sveti Trifun"

- Ekspanzija zasada vinograda u Banošturu počinje sedamdesetih godina prošlog veka, kada je (sada pokojni) Stevan Marinković na posedima zemljoradničke zadruge podigao oko sto hektara plantaža traminca, talijanskog rizlinga, župljanke i drugih savremenih sorti. Tadašnja zadruga je imala vinski podrum kapaciteta oko 60.000 litara vina. Međutim, tokom raznoraznih tranzicija zadruge u AIK-e i

druge nebuloze, podrum je uništen i grožđe se odnosilo u "Navip" u Petrovaradinu. A nakon najmodernije pljačke, privatizovana je i naša zadruga, pa sada u Banošturu imamo moderan podrum te bivše zadruge - iznosi Pera Silbaški povest ovdašnjeg vinogradarstva.

U periodu od devedesetih godina do danas, nastavlja naš ugledni vinogradar i vinar, u ovom selu beočinske opštine se masovno podižu privatni zasadi. Ne računajući površine bivše zadruge, sadašnji vinogradi u Banošturu zauzimaju više od sto jutara severne padine Fruške gore. Povećale su se i količine proizvedenog vina, a selo ubrzo zauzelo upadljivo, čak važno mesto na vinskoj karti Srbije.

Tako su i Banoštortori došli na ideju da osnuju svoje udruženje, kako bi zajedno, efikasnije i lakše, mogli da nastupaju na sve probirljivijem vinskom tržištu. Klub vinogradara i vinara "Sveti Trifun" je rođen 23. maja 2003. godine, trenutno ima šesnaest članova, sa ukupno sedam registrovanih vinarija (još dve nisu

u udruženju). Sve u svemu, Banoštortor danas broji 230 domaćinstava i oko 800 stanovnika, tako da broj aktivnih i potencijalnih vinogradara i vinara nije zanemarljiv.

Ljubav i posvećenost

- Što se međusobne konkurencije tiče - tvrdi Silbaški - nekih posebnih teškoća nema, jer uglavnom svaki proizvođač ima svoje potrošače, koji kupuju "na poznato" ili po preporuci. Međutim, pojavljuju se problemi druge vrste. Pitanje registracije i upisa u vinogradarski registar, na primer, izaziva dosta bojazni kod proizvođača, jer se ljudi plaše novih i još većih nameta. Pojedinci se, čak, kajaju što su uopšte prijavili svoje vinarije i vina za registar. Toliko je problema i neizvesnosti. Troškovi su veliki, a od raznoraznih inspekcija proizvođači ne mogu da se odbrane.

Pa, kakva je budućnost porodice Silbaški, kada je reč o proizvodnji grožđa i vina? Naš sagovornik na to pitanje odgovara iskreno i sa dosta sete:

- Za moju porodicu proizvodnja vina je usputna delatnost: otac mi je invalid, supruga i ja smo zaposleni, a deca su završila školovanje. Čerka je diplomirala na pedagoškom fakultetu, a sin završio srednju mašinsku školu. Od njega zavisi da li će vinogradarstvo postati osnovna delatnost, za koju je potrebno najmanje deset hektara pod grožđem, da bi od toga moglo da se živi. Naravno, pored površina, neophodna je i beskrajna ljubav, angažovanje i podređenost ovom poslu. Bez tog uloga nema uspešnog vinara i vinogradara!

D. Poznanović

Sveti Trifun - susreti za pamćenje

Daleko od ozbiljne priče

Mnogo se priča o razvoju turizma u beočinskoj opštini. Kakvo mesto u tom pogledu ima vinogradarstvo i vinarstvo?

- Što se toga tiče, imamo nekoliko vinarija koje nude usluge vinskog turizma za manji broj posetilaca. To je još daleko od ozbiljne priče o turizmu kao delatnosti. Nisam čak siguran da li opština Beočin uopšte ima svoju turističku organizaciju, znam samo da ima čoveka koji je zadužen za organizovanje turističkih prezentacija i ponuda. Banoštortor je sâm učestvovao u projektu "Bogatstvo različitosti" i predstavio se među pedesetak sela iz Vojvodine. Čak smo ušli u petnaest odabranih sa svojom ponudom, u koju je bio uključen i vinski turizam. Što se našeg Kluba vinogradara i vinara "Sveti Trifun" tiče, već godinama

Pera Silbaški

organizujemo uspešnu privredno-turističku i zabavnu manifestaciju "Banoštortorski dani grožđa" - kaže **Pera Silbaški**.

Banoštortorski vinogradi

Planiraju brendiranje meda

Udruženje "Pčelari Fruške gore", u saradnji sa "Agromrežom", počelo je aktivnosti na brendiranju meda kojeg dobijaju od svojih pčelinjih društava

Za godinu dana postojanja Udruženje "Pčelari sa Fruške gore" broj članova se stalno povećava, oni se uključuju u radionice, seminare i usavršavaju, ali hoće da stalno unapređuju svoj rad. Tako su nedavno, u saradnji sa "Agromrežom", počeli aktivnosti oko brendiranja meda kojeg obezbeđuju od svojih pčelinjih društava. Jer, kako su nam rekli, prethodnom nosiocu ovog brenda istekao je sertifikat i to je prilika da se obezbedi važna oznaka kvaliteta meda.

Više o brendiranju meda saznali smo od **Marka Cvijanovića** iz "Agromreže" i **Milenka Veskovića**, predsednika Udruženja "Pčelari sa Fruške gore". Oni podsećaju da je odmah nakon formiranja ovog udruženja sa sedištem u Grgurevcima došlo do "kristalizacije" nekoliko ideja, od onih da se saradjuje sa proizvođačima meda, do klasterizacije i ujedinjavanja, ali i potrebe za brendiranjem proizvoda.

- Imalo smo sreće da je klasterizacija velikih projekata, koju su radile kolege iz Novog Sada, dala mogućnost da udjemo u klaster osnovan u Novom Sadu, ali i brendiranje meda jer je med sa ovih prostora već imao brend. Kako nosilac brenda ostaje ove godine bez prava na korišćenje te oznake, pojavila se šansa da novo udruženje, koje okuplja mlade ljude

Marko Cvijanović

pčelare, bude novi korisnik brenda - objašnjava Cvijanović.

Prethodni nosilac brenda za med, nastavlja Cvijanović, je Društvo pčelara "Jovan Živanović" iz Novog Sada, a njima je istekao rok trajanja brenda. Sada se podnosi elaborat Ministarstvu poljoprivrede, koje određuje da li se ispunjavaju uslovi, a ukoliko se to ostvari sa strane Pčelara sa Fruške gore" mora da se ostane na zaštiti geografskog porekla, a i kod svojstava meda ne sme da bude velikih izmena.

Fruškogorsko pčelari brendiraju med

- Inače, ceo postupak i proces traje od jedne do pet godine - istakao je Cvijanović.

Na naše pitanje koliko ove aktivnosti koštaju, on je odgovorio da pare jesu ključna stvar. Postupak košta, obuhvata opsežna ispitivanja i mnogo toga drugog. Zato se proizvođači vezuju najbolje za neku, konsultansku kuću. Ali i kada se dobije sertifikat o brendu moraju se nastaviti ulaganja, pa i u zdravstveno bezbede objekte. To jeste investicija, ali se ona dugoročno gleda-

no isplati, jer se bez brenda med neće prodati ni u Mitrovici, a ne malo dalje, govori o efektima brendiranja Marko Cvijanović.

Od Milenka Veskovića, predsednika Udruženja "Pčelari Fruške gore", saznajemo da pred povećanim brojem pčelara ovog udruženja uskoro stoji posao prolećnog pregleda pčela. To će realizovati sa stručnjacima Instituta za veterinarstvo, biće besplatni pregled o o čemu će članovi biti na vreme obavesteni.

Milenko Vesković

- Značajni rezultati su iza nas i u ovom kratkom periodu postojanja udruženja. To su uspostavljeni kontakti sa republičkim, pokrajinskim i lokalnim organima i saoppravama. Aplicirali smo sa više projekata za aktivnosti koje planiramo tako da se nadammo da ćemo obezbediti novac za projekte. Dragocenu pomoć u tome imamo i od domaćih donatora i prijatelja udruženja - rekao je Milenko Vesković, predsednik ovog pčelarskog udruženja.

S. Đaković

B - BOGAT ULJEM
A - ADAPTIBILAN
R - RODAN
O - OTPORAN
L - LEPA GLAVA
O - ODLIČNI PRINOSI

Stabilno i provereno!

BAROLO RO/RM

Srednjerani uljani hibrid, koga karakterišu stabilnost i sigurnost u rodu iz godine u godinu. Pokazao je da može lako da se adaptira na različite uslove proizvodnje i donese standardno visoke prinose. Postoji u dve varijante, Rm i Ro.

RO: Otporan na Volovod

www.kws.rs

KWS Srbija d.o.o. Milutina Milankovića 136 a/1, 11070 Novi Beograd, Tel: 011 301 69 65, 011 301 69 66, Fax: 011 711 08 80

Sejemo budućnost
od 1856

ZA UNAPREĐENJE POVRTARSTVA

Neophodna je uskospesijalizovana proizvodnja

Od ukupnih površina pod povrćem u Srbiji na 297.231 hektara, oko 48.000 hektara je pod baštama, što nije malo. To je otprilike skoro na nivou proizvodnje šećerne repe, a mi često ovu proizvodnju u bašti zapostavlamo. Ta proizvodnja u bašti je izvor najraznovrsnijeg povrća za svako porodično gazdinstvo i uvek sveže, i u dovoljnoj količini. Jer, 300-400 kvadratnih metara bašte će obezbediti čak i deo tržišnih viškova, što nije beznačajno

Na nedavno održanom predavanju, koje je Sremska privredna komora upriličila za povrtare, o unapređenju povrtarske proizvodnje u Sremskoj Mitrovici, prof. dr Žarko Ilin sa Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu rekao je da su se poslednjih decenija širom sveta počeli razvijati najrazličitiji i alternativni sistemi koji su dobili raznorazna imena: proizvodnja po organskim principima, proizvodnja niskih ulaganja, holistička proizvodnja, biodinamička, biointenzivna, poljoprivreda niskih ulaganja. Ali, bilo koji od tih termina je sa minimalnim ili nikakvim razlikama. Suština u EU je da mogu biti razvijena organska i ekološka i biodinamička proizvodnja. Proizvođači su se organizovali u udruženja, prijavili njihovoj agenciji za poljoprivredu, a država subvencionise sva tri sistema, pa ko je na tržištu jači da dokaže da je njegov proizvod kvalitetniji, bolji i bezbedniji, taj će imati veći promet roba.

Proizvodnja u baštama

- Od ukupnih površina pod povrćem u Srbiji na 297.231 hektara, oko 48.000 hektara je pod baštama, što nije malo. To je otprilike

skoro na nivou proizvodnje šećerne repe, a mi često ovu proizvodnju u bašti zapostavlamo. Ta proizvodnja u bašti je izvor najraznovrsnijeg povrća za svako porodično gazdinstvo i uvek sveže, i uvek u dovoljnoj količini. Jer 300-400 kvadratnih metara bašte će obezbediti čak i deo tržišnih viškova, što nije beznačajno, ali će omogućiti, pogotovo u gradskim sredinama, da ljudi nešto rade, da imaju neku "radnu terapiju".

Proizvodnja povrća po organskim principima razvija se u blizini velikih potrošačkih, industrijskih centara. Određeni broj profesionalnih proizvođača koji se opredelile za ovu proizvodnju imaće tržište u Rumi, Sremskoj Mitrovici, a nisu daleko ni Beograd ni Novi Sad. Od ukupnih tri miliona i 294.000 hektara koliko je obradivih površina, povrće čini negde oko 9% i taj godišnji prosej je 297.231 hektar. U konverziji, oni koji su se opredelili za proizvodnju po organskim principima, je 233 hektara odnosno 0,078%, u odnosu na ukupno povrće, ili 0,007% u odnosu na ukupne obradive površine. U sistemu organske proizvodnje je 296,5 hektara, u procentima 0,1% u odnosu na povrće a 0,09% u odnosu na ukupnu obradivu površinu. To znači u sistemu organske proiz-

vodnje je 529,5 hektara, jer onaj ko se za ovo opredeli mora da se prijavi sertifikacionoj kući, i Ministarstvu poljoprivrede da bi dobili subvencije, tako da ovaj podatak 0,18% u odnosu na povrće ili 0,016% u odnosu na ukupne obradive površine je zanemarljiv. Zato to i govorim da bi bili različiti od onih koji tradicionalno proizvode, ponuda je mala, a ako je ponuda mala onda je i tražnja takvih proizvoda veća. A na taj način je moguće iskoristiti i bašte. Nekoliko manjih bašta i već može da se proizvodi po organskim principima. To je oko 0,5 hektara, što bi se subvencionisalo a za to je neophodno koristiti organsku materiju. Po direktivi EU o zaštiti životne sredine u konverziji možete da unosite organske materije i azot iz organske materije maksimalno do nivoa od 240 kg. Taj period konverzije kod nas traje tri godine a u Evropi četiri, a onda se mora preći na nivo od 170 kg azota. Preračunao sam da ako imate neku organsku materiju koliko te organske materije možete da unosite a da ispoštujete ovaj standard da vam sertifikaciona kuća ne bi stvarala probleme. U te organske materije spadaju goveđi stajnjak, konjski, ovčiji, svinjski, kokošiji, brojlerski, kompost goveđi, izgoreli goveđi stajnjak, kompost svinjski, mešani stajnjak, mešani izgoreli stajnjak, osoka goveda, osoka svinjska a ko nema ništa, a ima toga i u Holandiji, Nemačkoj, Francuskoj, Italiji - da nemaju ništa od organske materije, postoje firme

koje sakupljaju organsku materiju i istu prerađuju bilo u vidu granula ili u vidu peleta, pakuju i distribuiraju na tržište širom sveta. Vama je cilj, bez obzira koji sistem proizvodnje koristite, da smanjite potrošnju skupih mineralnih đubriva, nebitno da li su pojedinačna, da li su mešana, ili kompleksna, ali da svedete potrošnju na minimum. Napravio sam jednu tabelu koja pokazuje koliko se to iz organske materije hraniva koristi prve godine, koliko druge, koliko treće godine na lakom peskovitom zemljištu, na srednjeteškom zemljištu, a pogotovo na teškom zemljištu. U obračun hraniva sem iz organske materije morate uzeti u obzir i one žetvene ostatke koje ste zaorali pa tek onda praviti bilans hraniva. Treba da koristite usluge svojih poljoprivrednih stručnih službi, jer tu rade stručnjaci koji mogu puno da pomognu u narednom periodu da napravite dobre projekte, da vam u ovom slučaju odrade kvalitetnu kontrolu plodnosti zemljišta i na osnovu njih daju relevantne podatke za bilo koji od sistema proizvodnje kod vas.

Uskospesijalizovana proizvodnja

- U zaštićenom prostoru proizvodnja povrća može biti u smeni dve-tri vrste u toku jedne godine, što je u većini slučajeva kod nas. A na prste jedne ručke mogu da nabrojim kod nas one koji imaju uskospesijalizovanu proizvodnju, odnosno celogodišnji ciklus proizvodnje jedne povrtarske vrste. Razvijeni svet, pre svega ču se usredsrediti na Holandiju, tako jedino i radi. Pre par godina sam bio kod jednog Holanđanina koji radi pet hektara paprike u najsavremenijem stakleniku. Kod njih je pet hektara donja granica ekonomske opravdanosti gde se opstaje ili propada, ali samo jednu vrstu povrća proizvode. Bio sam i kod onog što ima 20 hektara i opet je u pitanju proizvodnja samo jedne povrtarske kulture, uskospesijalizovana celogodišnja proizvodnja. Kod nas, na našim lokalitetima je takva proizvodnja veoma retka.

Ova proizvodnja u zaštićenom prostoru ima svoj agronomski, biološki, ekološki, ali i ekonomski značaj. Naši profesionalni proizvođači i kolege agronomi greše. Zaštićen prostor u Srbiji, ali i u bivšim jugoslovenskim državama, obično se podiže stihijski. Ko ima neku baštu podigne dva-tri plastenika i dođe vreme kada tu proizvodnju treba da proširi, a nema gde. U Holandiji na primer država ili opština odredi površinu od 250 hektara na kojoj će se podizati staklenici, dovede se put, gas, telefon, struja, internet - uradi se cela infrastruktura i da profesio-

nalnim proizvođačima na 50 godina. Oni su se zadužili kod banke i podigli objekte.

Zapošljavanje u plastenicima

- U Mitrovici naravoučenije može biti da se opredelite na 20 hektara agrozone mimo one agroindustrijske zone zbog zagađenja, da dovedete vodu, struju, put i podelite ili profesionalnim proizvođačima, ili onima koji su ostali bez posla, na tih 20 hektara minimum po 10 plastenika.

Na tih 20 hektara će se zaposliti 100 ljudi. To otvara još jednu mogućnost, da se napravi otkupno-distributivni centar čiji će vlasnici biti proizvođači čija će uniformna proizvodnja biti ili samo paprika, ili samo paradajz, ili eventualno paprika, paradajz i krastavac, a još će se dodatno otkupljivati od svih onih koji u takav projekat ne žele da uđu, kalibrirati i plasirati na tržište. Znači da imamo agronomski i biološki značaj.

Plastenici, a ne staklenici

- Za našu geografsku širinu, i južnije, nikako ne treba podizati staklenike jer nema potrebe za tim, a izuzetno su skupi. Plastenička proizvodnja apsolutno sve zadovoljava. Naši profesionalni proizvođači obično pogreše jer preinvestiraju u samom startu a za naše uslove su dovoljni plastenici tunelskog tipa ili blok-tip plastenika sa jednom ili dve folije.

Biološki značaj imamo jer nam je važno da zajedno sa ovom proizvodnjom sa otvorenog polja zatvorimo celogodišnji ciklus proizvodnje, ponude i plasmana, a ispred potrošača celogodišnji ciklus potrošnje svežeg povrća.

Ekološki značaj ovakve proizvodnje je zato što su svi ciklusi zatvoreni, nema zagađenja životne sredine sa jedne strane a sa druge strane idealni su mikro-klimatski uslovi, jer je 50% manje pesticida u proseku uz masovnu upotrebu biološke zaštite što znači da se dobija daleko kvalitetniji i zdravstveno bezbedniji proizvod sa neuporedivo većim prinosima po jedinici površine, što otvara i pitanje ekonomskog značaja. U Srbiji se sa 5-6.000 hektara u zaštićenom prostoru godišnje stvori se 655 miliona evra, što je izuzetno profitabilna proizvodnja. Na primer, prosečna cena paprike je oko 50 euro centi, paradajza minimum 50, salate minimum 15-18 dinara, mada je to često više od navedenih cena - rekao je prof. dr Žarko Ilin.

Zabeležio: D. Čosić

Savremena proizvodnja paradajza

Plastenička proizvodnja paprike

Primena mineralnih đubriva

Autori: Zoran Keserović, Nenad Magazin, Marko Injac, Fabricio Totis, Biserka Milić, Marko Dorić, Jovanka Petrović

Prilikom đubrenja azotom mora se obratiti pažnja na mnoge parametre. U slučaju jakog porasta preporučujemo redukovanje azota za 50 odsto, a ukoliko je slab porast, pored đubrenja azotom pažnja mora da se obrati i na vlažnost zemljišta

Mineralna đubriva se razlikuju po njihovoj specifičnoj težini, kao i veličini zrna. Kod rasturača za đubriva sa jednakom brzinom kretanja, teža đubriva sa većim zrnom će biti dalje bačena i obrnuto. Za doziranje količine đubriva potrebni su sledeći podaci:

- planirana količina po ha (npr. 200 kg),
- razmaci između redova (npr. 3,2 m)
- brzina (npr. 5,5 km/h).

Primer:

Potrebno je uneti 200 kg đubriva po ha. Razmak između redova iznosi 3,2 m. Merenjem je utvrđeno da se tokom jednog minuta izbaci oko 5,9 kg mineralnog đubriva.

$$\text{kg/min} = 200 \times 3,2 \times 5,5^* : 600 = 5,86 \text{ kg/min}$$

* = brzina kretanja

Kontrola i podešavanje količine đubriva

Na otvor za izbacivanje đubriva treba staviti prazan džak za đubrivo ili neku posudu. Nakon jednog minuta izmeriti količinu đubriva u džaku ili posudi.

Ako se u džaku nalazi više ili manje đubriva nego što je po kalkulaciji potrebno, otvor(i) za izbacivanje đubriva se moraju suziti ili proširiti sve dok se rezultat ne poklopi sa željenom količinom. Po našim saznanjima, idealna je brzina kretanja od 5 do 6 km na čas kao i broj obrtaja priključnog vratila od oko 250 obrtaja/min.

Azot (N)

Pojedine sorte jabuka imaju različitu potrebu za azotom. Ta potreba zavisi od prinosa i od porasta. Preporučene količine azota u tabeli 8 važe za voćke sa srednjim porastom (dužina lastara 15 do 25 cm).

Prilikom đubrenja azotom mora se obratiti pažnja na mnoge parametre. U slučaju jakog porasta (dužina mladara preko 25cm) preporučujemo redukovanje azota za 50%, a ukoliko je slab porast, pored đubrenja azotom pažnja mora da se obrati i na vlažnost zemljišta. Tako se i na nadmorskim visinama preko 600 m i na peskovitim zemljištima količina azota u slučaju slabog porasta može povećati za 30%.

Kod zemljišta sa oznakom veoma lako (S, sS, uS) i lako (mS, stS, sU), maksimalna količina azota je 30 kg/ha, a takođe i kod sadržaja humusa od preko 4% preporučujemo redukovanje količine azota za najmanje 30%.

Tokom kasne jeseni, količina đubrenja azotom ne treba da prevaziđe 40 kg/ha. U slučaju da postoji povišena potreba za azotom, količinu đubrenja treba rasporediti na jesen i proleće, a ukoliko se radi prskanje u jesen ureom u cilju opadanja listova i suzbijanja gljivičnih oboljenja, u bilansu azota mora da se uzme u obzir i ova količina.

Kod sorte pink lejdi®, u slučaju ja-

Izgled voćnjaka u kojem je izvršena pravilna primena mineralnih đubriva

Tabela 8. Orijentacione vrednosti za godišnje đubrenje azotom različitih sorti

Sorte	kgN/ha
Pink lejdi®	0-30
Fudži, topaz, jonagold, greni smit, winesap, morgenduft	20-40
Zlatni delišes, pinova, crveni delišes standard, kanzi®, jazz®	30-60
Gala, breburn, modi®	30-80
Crveni delišes spur	80-100

kog porasta preporučujemo izostavljanje azota tokom dve godine. Provera mineralizacije i naknadnog snabdevanja zemljišta azotom može da se izvrši N_{min} metodom.

Smernice za integralnu proizvodnju i gornje granice za snabdevanje azotom

Nacionalne smernice za integrisanu proizvodnju (Južni Tiro, Italija) predviđaju maksimalnu količinu od 60 kg azota po ha površine (jednokratna upotreba). Maksimalna godišnja količina đubrenja azotom ograničena je na 240 kg/ha. U mladim voćnjacima količina azota ne sme da prelazi 40 kg/ha godišnje.

Prilikom kalkulacije mora da se uvaži:

- Procentualni podaci na etiketi đubriva pružaju informacije o sadržaju hranljivih elementa, npr. 15% azota odgovara 15 kg azota na 100 kg đubriva.
- 100 kg kompozitnog đubriva sa podatkom 15-5-20-3 sadrži: 15 kg azota, 5 kg fosfata, 20 kg kalijuma i 3 kg magnezijuma.
- Kod maksimalno dozvoljene količine azota od 60 kg po hektaru i tretmanu, to odgovara 400 kg kompozitnog đubriva sa 15% azota (videti dole navedenu kalkulaciju).

Količina azota (= 60 kg) : sadržaj azota (= 15%) x 100 = potrebna količina kompozitnog đubriva po ha (= 400 kg/ha)

• Preračunato na površinu od 1.500 m²: Količina kompozitnog đubriva/ha (= 400) x površina (= 1.500 m²) : 10.000 m² = 60 kg kompozitnog đubriva za 1.500 m².

• Iz toga proizilazi da površina od 1.500 m² sme da se đubri sa samo 60 kg kompozitnog đubriva (15-5-20-3) po tretmanu. Količine iz nacionalnih smernica za integrisanu proizvodnju će u suprotnom da budu premašene.

Kontrola snabdevanja azotom sa N_{min}

Sadržaj azota u korenskom predelu u svako doba može da se proveri putem N_{min} analize (tabela 9). Idealni trenutak za to je dve do tri nedelje pre cvetanja.

Fosfor (P₂O₅)

Potrebno je koristiti fosforna đubriva sa visokim sadržajem vodorastvorljivosti (P₂O₅ sadržaj: superfosfat 19 do 21%, tripl-fosfat 45 do 46%). Voćkama pri tom neposredno na raspolaganju stoji samo vodorastvorljivi udeo đubriva (preko 90%). Tomasov fosfat je zbog svog sporog i dugotrajnog dejstva pogodan za kiselu zemljišta pri istoj potrebi za krečnjakom.

Kalijum (K₂O)

Kod visoke ponude kalijuma (visoki sadržaji materija u zemljištu, prekomerno đubrenje sa kalijumom) voćke previše uzimaju hranljivih materija, što se negativno odražava na kvalitet plodova (antagonizam, pojava gorkih pega). Za zemljišta sa visokim sadržajem kalijuma (D ili E), količina dovoda mag-

Tabela 9. Smernice za đubrenje azotom na bazi N_{min} metode

Sorta	Prinos	N _{min} vrednost	kg/ha
Pink lejdi	60-70	<30	0-...
		>30	
Fudži, topaz, elstar,	50-60	<30	20-...
jonagold, greni smit,	60-70	>30	...
Zlatni delišes, pinova, džez, crveni delišes standard, kanzi	60-70	<30	30-
		30-50	0-30
		>50	0
Gala, modi, breburn	50-60	<30	50-...
		30-50	30-...
		>50	0-30
Crveni delišes spur	50-60	<30	50-100
		>50	0-30

nezijuma ne bi trebalo da bude ispod količine održavanja klase C (20 do 25 kg/ha/godina), osim ako zemljište klase snabdevanja D ili E takođe sadrži magnezijum.

Magnezijum (MgO)

Nedostatak magnezijuma se javlja u kiselim zemljištima. Pogodno đubrivo u tim slučajevima je magnezijum-sulfat. To đubrivo poseduje visoku rastvorljivost i korenju neposredno stoji na raspolaganju. Tretiranje bi trebalo preduzeti na proleće. Magnezijum-karbonati (Magnezit ili đubriva sa sadržajem magnezijuma) nisu pogodni za brzo snabdevanje, ali na blago peskovitim zemljištima u pogledu ispiranja mogu da imaju prednost. Magnezijum-karbonati su naročito pogodni kod istovremene potrebe zemljišta za krečnjakom.

Patentkali (kalijum-sulfat 30% i magnezijum-sulfat 10%) je zbog visoke rastvorljivosti soli pogodan kao đubrivo pri istovremenom nedostatku kalijuma i magnezijuma.

Bor

Nedovoljno snabdevanje borom se pre svega dešava tokom suvih perioda na peskovitim i glinom bogatim zemljištima. Pod tim uslovima, kao i pri srednjoj snabdevenosti, ciljano đubrenje listova je u periodu pre i nakon cvetanja najčešće efikasnije od tretiranja zemljišta.

Mangan, bakar, cink

Laboratorija Laimburg analizira mikroelemente mangana, bakra i cinka pomoću CAT-metode. Pri tom se količine hranljivih materija od uzorka zemljišta odvajaju putem rastvora od kalcijumhlorida (CaCl₂) i helacioni agens DTPA (Dietilen-triamin-penta sirćetna kiselina).

Ispitivanje zemljišta za mikroelemente ima manje značaja nego za glavne hranljive materije, ali je ipak pomoćno sredstvo za prikazivanje situacija sa nedostatkom ili toksičnošću voćaka. Prekoračenje navedenih sadržaja u tabeli još uvek ne predstavlja di-

rektnu opasnost za voćnjake. Bolju procenu snabdevanja hranljivim materijama pruža analiza listova. Od 12.500 analiza zemljišta koje je sproveda laboratorija Laimburg između 2006. i 2009. godine, za zemljišta voćnjaka u Južnom Tirolu utvrđene su sledeće vrednosti (tabela 11).

Pristupačnost mangana u zemljištu dosta zavisi od pH vrednosti. Što je pH vrednost niža, to je rastvorljivost i dostupnost voćkama veća. Isto tako, koncentracija rastvorljivog mangana pod redukovanim uslovima raste (nedostatak kiseonika, prouzrokovan natoplenošću, sabijenost zemljišta), dok u oksidirajućim uslovima (npr. suša) raspoloživost mangana jako opada. Ti uslovi u toku vegetacije mogu stalno da se menjaju i utiču na usvajanje mangana. Prilikom tumačenja analize zemljišta, te faktore treba uzeti u obzir. Nedovoljno snabdevanje manganom može da se reguliše putem prskanja listova (videti đubrivo za listove – str. 128).

Ispitivanje CAT-rastvorljivog bakra značajno je pre svega u vezi sa mogućom toksičnošću voćaka. Visoke koncentracije bakra u zemljištu mogu naročito da se nađu na bivšim vinogradima i starim voćnjacima (preko 200 mg/kg – utvrđeno putem ekstrakcije carske vode), što može dovesti do umanjenja rasta.

Rastvorljivost bakra je najviša u kiselom predelu. Bakar se pojačano integriše u organsku supstancu. Stoga zemljišta sa visokim sadržajem bakra treba obezbediti dovoljnom količinom humusa.

Raspoloživost cinka u zemljištu manje zavisi od pH vrednosti nego što je slučaj sa manganom. Ipak, sadržaj izmenljivog cinka kod pH vrednosti preko 6 je niska i raste sa opadanjem pH vrednosti. Naročito kod lakog, peskovitog zemljišta, rastvorljivost i raspoloživost cinka raste kod pH vrednosti ispod 6. Nedostatak cinka se manifestuje jakim deformitetima letorasta (pojava rozeta) i malim listovima na mladim mladima. Na starijim listovima može da dođe do pojave hlorotičnih fleka. Eventualan nedostatak cinka može da se reguliše putem cink-folijarna đubriva na početku vegetacije (videti folijarna đubriva – str. 128). U slučajevima sa viškom cinka i istovremenim nedostatkom krečnjaka u zemlji, preporučujemo tretman sredstvima koja sadrže magnezijumski krečnjak, s obzirom na to da jače vezuju cink od đubriva koja sadrže samo krečnjak.

(Iz udžbenika:

"Integralna proizvodnja jabuke")

Foto: D. Čosić

Tabela 10. Potreba za čistim hranljivim materijama u kg/ha u skladu sa analizom zemljišta u Lajmburgu (Laimburg), uz prinosa od 60t

Klasa	P ₂ O ₅	K ₂ O	MgO	Bor
A	40-65	140-180	40-50	1,0-1,4
B	25-40	100-140	30-40	0,7-1,0
C	15-25	60-100	20-30	0,5-0,7
D	0*	30-60	0-20	0,3-0,5
E	0**	0**	0**	0**

* = za 2-4 godine

** = do sledeće analize (5 godina)

Tabela 11. Srednji sadržaj teških metala u zemljištima voćnjaka u južnom Tirolu, u mg/kg (dubina 0-20 cm)

	Mangan	Bakar	Cink
Centralna vrednost (medijana)	38	20	18
Dovoljni sadržaji	30-50	2-4	2-4

Sušenje povrća u tunnelskim sušarama

Usavršavanjem konstrukcija sušara i korišćenjem pogodnih tehničko-tehnoloških rešenja uređaja i opreme za pripremu povrća za veštačko sušenje, značajno je poboljšan način sušenja, te je dobijen bolji kvalitet osušenog proizvoda i proširen asortiman proizvoda

Sveže ubrano povrće ne može dugo da se čuva (nekoliko dana). Da bismo imali povrća preko cele godine potrebno ga je doraditi ili preraditi različitim tehnološkim postupcima: konzervisanjem, zamrzavanjem ili sušenjem. Konzervisanje zahteva skupu i kabastu ambalažu, a zamrzavanje skupu opremu (tunele za zamrzavanje). Najveći nedostatak ovih postupaka je u tome koliko se povrća uzme iz ambalaže ili objekta za čuvanje, toliko mora odmah da se potroši. Nasuprot ovome, postupak sušenja povrća ima najširu primenu u praksi. Ono može da se prevozi na velika rastojanja bez posebnih zahteva, da se koristi preko cele godine, može da se pakuje u jeftinu ambalažu, zauzima manji prostor za skladištenje, čuvanje i transport, ne gubi hranljivu vrednost za duže vreme, ono kvašenjem brzo prelazi u sveže stanje. Na žalost, sušeno povrće se kod nas uvozi. Za dobijanje kvalitetnog osušenog povrća potrebno je odabrati adekvatnu sortu, unutar određene vrste povrća.

Usavršavanjem konstrukcija sušara i korišćenjem pogodnih tehničko-tehnoloških rešenja uređaja i opreme za pripremu povrća za veštačko sušenje, značajno je poboljšan način sušenja, te je dobijen bolji kvalitet osušenog proizvoda i proširen asortiman proizvoda. Osim toga, došla su do izražaja preimущества postupka sušenja u odnosu na druge načine konzervisanja povrća, što je uticalo na stimulaciju proizvodnje i potrošnje ovog proizvoda u novije vreme.

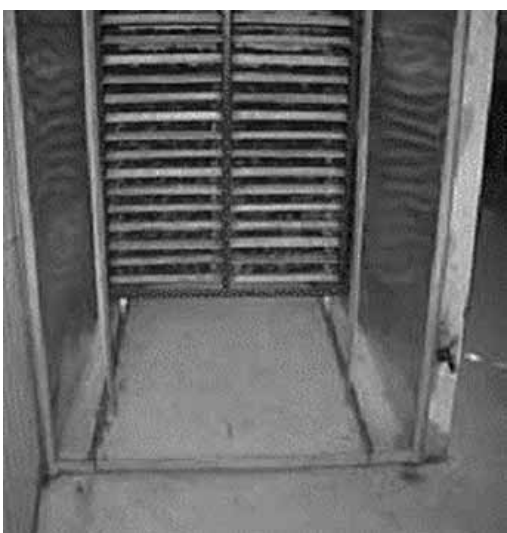
Tehnologija sušenja povrća

Sušenje pojedinih vrsta povrća sastoji se iz sledećih operacija: prebiranje svežih plodova (sortiranje), uklanjanje peteljki ili vrhova, pranje plodova, skidanje ljuske, izbacivanje semena (lože), sečenje na kolutove, kockice ili rezance, blanširanje, držanje u rastvoru hladne vode sa 1 do 2% NaCl ili limunske kiseline, slaganje na lese, eventualno sumporisanje, sušenje, hlađenje (kondicioniranje), skidanje s lesa, prebiranje (kontrola osušenosti), vaganje, pakovanje i skladištenje.

Tehnologija sušenja industrijske (začinske) paprike

Zelene delove paprike, peteljke, semenjače i čašice treba odstraniti ručno, zatim odvojiti seme, koje može posebno da se suši. Papriku treba sušiti u otvorenom ili isečenom stanju.

Gubici kod čišćenja paprike mogu da iznose do 12%. Količina paprike na jedan metar kvadratni lese (ram sa mrežom) iznosi 7 do 12 kg. Vreme trajanja sušenja zavisi od početnog sadržaja vlage i može da bude do 20 časova. Početna temperatura vazduha za sušenje zavisi od sistema sušenja. Kod suprotno smernog sistema sušenja iznosi 65° C, a kod paralelnog sistema 75 do 80° C. To znači da suhu papriku treba sušiti sa nižim temperaturama da se ne bi umanjio kvalitet paprike. Količina suve u odnosu na vlažnupapriku može biti 1:4,5 do 1:6,5.

Sl. 1. Vrata na izlazu iz sušare: kolica sa lesama

Tehnička rešenja sušara

Sušare za sušenje povrća (kao i drugih kultura: voća, lekovitog i aromatičnog bilja, šumskih i drugih plodova) mogu da budu jednostavnije konstrukcije: sušare sa lesama, sa perforiranim podom, sakolicima, pokretnim kolicima, sa trakama i komplikovanije konstrukcije: bubnjaste (dehidratori), vakuum, liofilizatori (sušenje zamrzavanjem), sas toplim ili vrelim valjcima, sprej, osmotske, mikrotalasne, ultrazvučne i druge sušare.

Sušare sa drvenim (pletanim) lesama najstariji su tip sušara. Lese, asure, tacne ili perforirane fijke (ladice) postavljaju se u vertikalni komorni kanal. Na podu komore loži se vatra ili je izgrađeno ložište sa cevima za odvod dima, a preko ložišta i cevi struji promajni vazduh, koji odnosi toplotu u sloj sušenog proizvoda. Sličnim postupkom u stara vremena sušilo se voće, duvan i hmelj. Isti način sušenja obavljao se u sušarama s perforiranim metalnim podom.

Sušara s kolicima je savremeniji tip šaržnih sušara. Na kolica se postavljaju lese ili tacne. Na jedna kolica može biti postavljeno 15 do 20, pa i više lesa. Dimenzije jedne lese mogu biti: širina 60 do 80 cm i dužina 80 do 100 cm. Na jedan metar kvadratni lese može da se stavi od 3 do 15 kg sirovog povrća. Sadržaj vlage u sirovom povrću može da bude 70 do 95%. Temperature vazduha za sušenje mogu da budu 50 do 75°C. Vreme trajanja postupka sušenja iznosi 4 do 34 h, zavisno od vrste, sorte i veličine plodova. Sušenje se obavlja do skladišnog (ravnotežnog) sadržaja vlage od 8 do 12, za neke vrste povrća i do 15%.

Sušare sa pokretnim kolicima su tunnelski tip sušara. Kolica natovarena povrćem polako se kreću kroz tunel (komoru). Pokretanje kolica može da se obavlja ručno ili elektromotornim pogonom sa reduktorom preko čeličnog užeta (sajle), koja se namotava ili odmotava sa doboša. Utrošak tečnog goriva (ulja za loženje) može da iznosi kod ovih sušara od nekoliko desetina kilograma pa do 2,78 kg po kilogramu osušenog povrća. Za sušenje povrća može da se koristi zemni gas ili biomasa, kao

jeftinije gorivo. Utrošak električne energije može da bude od nekoliko desetina, pa do 4,2 kWh po kilogramu osušenog proizvoda. Na 100 kg sirovog povrća dobija se 2,5 do 25 kg (ili %) osušenog proizvoda.

Dakle, količina sirovog proizvoda za vreme postupka sušenja može da se smanji za 4 do 40 puta.

Postoji paralelni i protivstrujni sistem sušenja. Kod paralelnog sistema zagrejan vazduh prinudno se kreće u smeru kretanja proizvoda (lese, trake i sl.). Kod protivstrujnog sistema smerovi kretanja toplog vazduha i proizvoda su suprotni. U principu suvlji proizvod nepodnosi visoke temperature vazduha, zbog uticaja na osetljive nutritivne materije (vitamine idr.) u proizvodu. To znači da se kod paralelnog sistema može ići sa višim, a kod suprotno smernog sa nižim temperaturama vazduha. Kod pojedinih vrsta povrća može biti i obrnut slučaj. Naime, pojedine vrste sirovog (vlažnog) povrća osetljive su na visoke temperature.

Sušare sa komplikovanijim tehničkim rešenjima kvalitetnije suše povrće, ali su skuplje od tunnelskih tipova sušara.

PRORAČUN PROTOČNE TUNELSKE SUŠARE ZA SUŠENJE INDUSTRIJSKE (ZAČINSKE) PAPIRIKE NA BIOMASU

Projektni zadatak

Projektnim zadatkom je definisano da se uradi konstrukciono-tehnološko rešenje tunnelske protočne sušare za sušenje industrijske (začinske) paprike na privatnom gazdinstvu Željka Trkulje iz Kljajiceva. Učinak sušare treba da iznosi 3.000 kg osušene paprike za 12 do 15 dana. Vazduh za sušenje zagreva se pomoću toplovodnog kotla temperaturnog sistema 90/70°C. Pogonsko gorivo je: slama, drvo ili ugalj. Kotao treba da ima priključke toplovodaza sušaru, kuću i staklenik. Predviđene su lese sa kolicima za sušenje začinske paprike.

Sl. 2. Recirkulacioni kanal iznad tunela šine, deflektor-dvokrilni sušare

Kolica treba da se pomeraju kroz tunel sušare periodično. Zidove sušare treba uraditi od opeke i izolovati. S unutrašnje strane postaviti aluminijumski lim, a sa spoljne strane zidova sušare čelični lim. Unutrašnji zidovi tunela treba da odgovaraju propisima za prehrambenu industriju. Na ulazu i izlazu iz sušare treba staviti dvokrilna vrata od lima s izolacijom.

Predviđeni recirkulaciju nedovoljno zasićenog vazduha, radi uštede energije. Svi metalni delovi sušare moraju biti zaštićeni od dejstva vlage. Osnovu sušare treba uraditi od betona sa kanalima za pomeranje kolica.

Proračun procesa sušenja

Na osnovu projektnog zadatka predviđeno je da količina osušene začinske paprike bude 3.000 kg. Usvojeno je da se navedena količina paprike osuši za 12 dana. To znači da će količina osušene paprike na dan biti 250 kg. Utvrđeno je da će početni sadržaj vlage u paprici biti oko 81,5%, a u osušenoj 10%. Količina vlažne paprike na dan iznosi 1.217 kg.

Odnos suve u odnosu na vlažnu masu je 1:4,87, odnosno usvojen je odnos od 1:5.

Utvrđene su dimenzije lese od 0,6 x 0,9 m. Takođe, usvojena su kolica sa duplim stubom horizontalnih lesa u 20 vertikalnih nivoa. Ukupna površina lesa na kolicima je 21,6 m². Ako se na jedan metar kvadratni lese stavi 8 kg vlažne paprike, to će ukupna masa paprike na jednom kolicima biti 173 kg. Kada se podeli ukupna dnevna masa vlažne paprike sa masom jednih kolica, onda se dobija broj od 7 kolica.

Da bi bio manji utrošak energije za sušenje začinske paprike izabrana je odgovarajuća brzina kretanja vazduha iznad sloja paprike na lesama. Usvojena je unutrašnja širina tunela od 1,36, a visina od 1,69 m. Površina poprečnog preseka tunela je: 2,30 m². Za potiskivanje vazduha predviđen je kanalski centrifugalni ventilator protoka do 7.500 m³/h toplog vazduha (75°C). Definisana je temperatura okolnog vazduha 15° C i relativna vlaga 70%.

Usvojena je početna temperatura zagrejanog vazduha 75 C. Na izlazu iz tunela određena je temperatura vazduha od 32°C. Predviđena je količina recirkulacionog vazduha do 50%. Na taj način dobija se temperatura mešavine recirkulacionog i okolnog vazduha stanja: 20°C i 90%. Zagrevanje mešavine vazduha obavlja se od temperature 20 do 75°C. Potrebna snaga razmenjivača toplote je 120 kW. Tip razmenjivača toplote treba da bude topla voda 90/70°C - vazduh 75/20°C.

Za proizvodnju toplotne energije predviđen je toplovodni kotao temperaturnog režima 90/70°C. Potrebna termička snaga kotla je 150 kW. Pogonsko gorivo je čvrsto gorivo: bale sojine slame, ogревно (tvrd) drvo ili ugalj. Časovni utrošak bala sojine slame je 51 kg/h ili 4,3 bale/h, pri koeficijentu energetske efikasnosti kotla 0,7. Utrošak drva i uglja je manji, zavisno od vrste goriva, toplotne vrednosti goriva i energetske efikasnosti kotla (oko 44 kg/hrva i oko 38 kg/h uglja). Dnevni

utrošak bala sojine slame je 1.020 kg ili 85 bala, a nedeljni 7.140 kg ili 595 bala. Dnevni utrošak samo drveta je oko 880 kg, a nedeljni 6.160 kg. Dnevni utrošak samo uglja je 760 kg, a nedeljni 5.320 kg. Pogonsko gorivo treba unapred obezbediti za rad od dve nedelje.

Konstrukcione karakteristike sušare

Sušaru i opremu za sušenje povrća uradila je na osnovu projekta porodica Trkulja.

Kolica imaju dve noseće vertikale za lese (sl. 1). U jednu vertikalu može da stane 20 lesa. Lese su dimenzija 0,6 x 0,9 x 0,03 m. Ram lese izrađen je od bukovog (može i od lipovog) drveta. Dno lese urađeno je od sintetičke mreže (s otvorima dimenzija 0,25 x 0,25 mm), koja može da izdrži temperaturu vazduha do 75° C. Materijal za izradu mreže treba da je u skladu sa standardima za prehrambene proizvode. Po sredini lese postavljen je drveni ojačivač za mrežu. Ramska konstrukcija kolica izrađena je od metalnih cev-nih profila dimenzija 20 x 30mm. Na ramsku konstrukciju zavareni su ugaoni profili za nošenje lesa. Na osnovu ramske konstrukcije postavljena je tepsija za prihvatanje ocedene tečnosti. Čelična konstrukcija kolica mora biti ofarbana osnovnom i završnom postojanom bojom. Na postolje ramske konstrukcije pričvršćeni su točkovi (4 komada), nosivosti 100 kg/točku. Ukupna širina kolica je 1.300, a dužina 900 mm. Visina kolica je 1660 mm. Broj kolica je 7 + 1. Jedna kolica nalaze se u rezervi i na njih se slaže vlažni ili se sa njih skida osušeni materijal.

Sušara je izgrađena u dva nivoa (sl. 2). Donji nivo je tunel sušare kroz koji se pomeraju kolica sa materijalom za sušenje, a gornji nivo je recirkulacioni kanal za vazduh. Noseći zidovi sušare urađeni su od šuplje opeke, minimalne debljine od 90 mm. Unutrašnja strana zida sušare je omalterisana malterom debljine 10 mm. Prilikom zidanja opeke postavljeni su nosači za izolacione ploče i zaštitne limove. Sa spoljne strane opeke stavljena je izolacija od sintetičkog materijala.

Debljina izolacionih ploča u zatvorenom prostoru iznosi 50 mm, a pod nadstrešnicom 100 mm (između dve izolacione ploče postavljena je folija). S obe strane zida postavljen je lim. Sa unutrašnje strane tunela sušare postavljen je aluminijumski lim debljine 1 mm, a sa spoljne strane čelični lim, debljine 1 mm. Čelični lim je ofarban. Sa spoljašnje strane zida tunela sušare postavljena je čelična traka debljine 3 mm na 1 m od poda, radi odbijanja kolica. Ukupna širina zida je 150 mm. Dužina zida je 8,4 m. Unutrašnji razmak između aluminijumskih limova na zidovima je 1,66 m. Plafon tunela sušare nalazi se na visini 1,69m. Plafon je urađen, takođe, od aluminijumskih limova debljine 1 mm. Iznad plafona tunela sušare nalazi se recirkulacioni kanal za vazduh. U ovaj kanal postavljeni su razmenjivač toplote i centrifugalni ventilator. Plafon recirkulacionog kanala sušare je izolovan i obložen aluminijumskim limom. Debljina plafona je 150 mm.

Prof. dr Miladin Brkić

INĐIJA
JAVNA RASPRAVA O LOKALNOJ STRATEGIJI RURALNOG RAZVOJA

Nova vizija ruralnih sredina

Ova strategija primenila je nov pristup razvoju sela i poljoprivrede. Ovakav dokument se po prvi put usvaja na nivou dve opštine i biće sproveden u periodu od 2014. do 2024. godine

Izvesnija budućnost ruralnih sredina

Agencija za ruralni razvoj opštine Inđija inicirala je 2013. godine formiranje Lokalne akcione grupe (LAG) SremIN u saradnji sa javnim, privatnim i civilnim sektorom na teritoriji opštine Inđija i opštine Ruma, kao rezultat dugogodišnje saradnje dve opštine. Ovih dana je u toku javna rasprava o Strategiji ruralnog razvoja i biće otvorena do 16. marta poručuju nadležni iz Agencije za ruralni razvoj opštine Inđija.

Biljana Zec

- Ključni činioci područja LAG-a svesni teških socio-ekonomskih prilika ali i privrednih izazova koje donosi vreme u kojem se nalazimo, zajednički su krenuli u izradu lokalne strategije ruralnog razvoja u skladu sa potrebama kako su i utvrđeni ciljevi, prioriteta i mere-ističe **Biljana Zec** direktorica Agencije za ruralni razvoj i kaže.

- Strategija ruralnog razvoja je razvijena od strane višestranog strateškog tima u toku 2013. godine uz značajno učešće zainteresovanih strana javnog privatnog i civilnog sektora opština Ruma i Inđija. Ova strategija primenila je nov pristup razvoju sela i poljoprivrede. Ovakav dokument se po prvi put usvaja na nivou dve opštine i biće sproveden u periodu od 2014. do 2024. godine. Strategija ruralnog razvoja Lokalne akcione grupe SremIN 2014-2024 godine je opšti strateški plan razvoja opština Inđija i Ruma koji daje smernice i podstiča

je za budući razvoj ruralnih sredina ističe ona.

Agencija za ruralni razvoj opštine Inđija bila je inicijator za osnivanje Lokalne akcione grupe SremIN i izradu Lokalne strategije ruralnog razvoja teritorijalnog partnerstva. Na teritoriji opštine Ruma tehničku pomoć i koordinaciju pružila je Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj.

- Cilj osnivanja partnerstva je razvoj zajedničke teritorije koja se temelji na konkurentnoj poljoprivredi i preduzetništvu, čime bi se revitalizirao ruralni prostor i podigao stepen kvaliteta života stanovnika, imajući u vidu zaštitu životne sredine i kulturne baštine. Jedan od osnovnih pokretača udruživanja, okupljanja velikog broja ljudi, organizacija i realizaciji aktivnosti na izradi strategije bio je osećaj pripadnosti području, potrebi da se na najbolji mogući način angažuju svi raspoloživi resursi koji su ili mogu postati nosioci ruralnog razvoja područja i time doprineti ostvarenju ciljeva lokalne strategije ruralnog razvoja LAG-a SremIN - ističe Biljana i dodaje da su na sastancima, radionicama, neformalnim razgovorima predstavljani su osnovni LEADER principi, razgovaralo se sa akterima o problemima u javnom, privatnom i nevladinom sektoru, o fazama i metodologiji izrade Lokalne strategije ruralnog razvoja, ciljevima, merama, prioritetima i razvijanju predloga projekata.

Prioriteti

Tri strateška prioriteta koji su definisali ciljeve, mere i aktivnosti su: unapređenje i jačanje preduzetništva i inovativnog i preduzetničkog duha i poslovnog okruženja za razvoj svih ekonomskih delatnosti a naročito poljoprivrede i prerade hrane, izgradnja socijalno odgovornog ponašanja, odnosa i podrške prema starima i ugroženim grupama stanovnika i negovanje i uvažavanje prirodnih resursa i okruženja, posebne kulture svih stanovnika u cilju privlačenja turista i novih stanovnika i stvaranje zone stanovanja u skladu sa prostorom i prirodnim okruženjem.

- Samo zajedničkim naporima svih partnera koji deluju na području LAG-a SremIN možemo ostvariti viziju Lokalne strategije ruralnog razvoja - rekla je na kraju ona.

Sredstva za kreiranje ove Strategije i formiranje Lokalne akcione grupe obezbeđena su iz budžeta Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo na osnovu Programa mera za sprovođenje poljoprivredne politike za razvoj sela na teritoriji AP Vojvodine u 2013. godini.

M. Balabanović

PEĆINCI • PODRŠKA POLJOPRIVREDNICIMA

Opština finansira osemenjavanje krava i junica

Troškove veštačkog osemenjavanja priplodnih krava i junica snosi opština, a stočari troškove izlaska veterinara na teren

Imajući u vidu da je jedan od strateških ciljeva pećinačke opštine unapređenje razvoja poljoprivrede, lokalna samouprava se trudi koliko je u njenoj moći da pomogne svojim poljoprivrednicima. Sem toga, što je u prethodne dve godine finansirala analizu zemljišta za svakog poljoprivrednog proizvođača koji je koji je bio zainteresovan, i što to nastavlja i ubuduće, opština Pećinci od ove godine iz opštinskog budžeta finansiraće veštačko osemenjavanje krupnih grla stoke, krava i junica u registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima na svojoj teritoriji.

- Za razliku od prethodnih godina kada su poljoprivrednici osemenjavanje goveda sami plaćali, pa podnosili zahteve za refundiranje troškova, sada će opština pokrивati troškove za izvršene usluge direktno veterinarskim ambulancama kojima će biti povereno sprovođenje ove mere - kazao je **Milan Aleksić**, direktor Agencije za razvoj opštine Pećinci i dodao da je u tom cilju raspisan tender za izbor veterinarskih stanica sa kojima će pećinačka opština sklopiti ugovore o obavljanju usluge veštačkog osemenjavanja priplodnih krava i junica za potrebe poljoprivrednika koji imaju registrovano poljoprivredno gazdinstvo.

- Vlasnici grla neće plaćati uslugu osemenjavanja jer će to za njih izvršiti lokalna samouprava, ali će, kao i do sada, kaže **Andrijana Radojčić** iz Odseka za poljoprivredu Agencije za razvoj, sami snositi troškove izlaska veterinara na teren.

- Vlasnici grla koji imaju registrovano poljoprivredno gazdinstvo na teritoriji naše opštine biće pravovremeno obavesteni o kontaktima veterinarskih stanica koje će vršiti ovu uslugu - dodaje **Andrijana Radojčić** i naglašava da će pećinačka opština i u narednom periodu nastaviti s pružanjem pomoći poljoprivrednim proizvođačima u cilju unapređenja sveukupne poljoprivredne proizvodnje.

- Sem ovih podsticaja u stočarstvu, nastavljamo, što smo radili i u prethodne dve godine, s besplatnom analizom zemljišta za sve zainteresovane poljoprivrednike. Za prijave će biti na vreme obavesteni od strane odseka za poljoprivredu Agencije za razvoj opštine Pećinci - kaže **Andrijana Radojčić**. Inače, ova Agencija zemljorad-

Milan Aleksić

Isplatićemo zaostale troškove

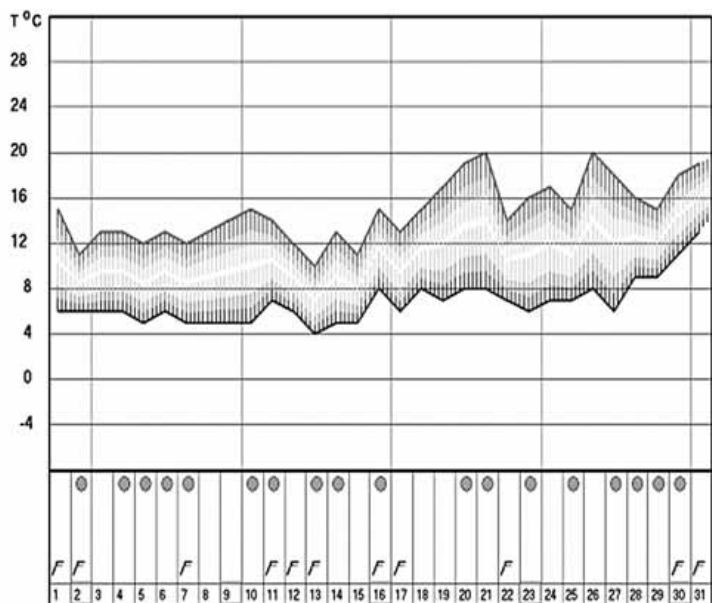
- Uprkos kašnjenju zbog kojeg je došlo zbog blokade budžeta izazvano dugovanjima koje je napravila prethodna vlast, poljoprivrednici koji su već podneli zahteve za refundiranje sredstava za veštačko osemenjavanje priplodnih grla krava i junica, troškovi će im biti isplaćeni u najkraćem mogućem roku - kaže **Milan Aleksić** i ističe da od ove godine stočari više nemoraju da se opterećuju oko podnošenja zahteva za refundaciju i čekanja da im se uložena sredstva vrate.

nicima pruža svu potrebnu pomoć u prikupljanju dokumentacije i izrade zahteva za subvencije i kredite, kako od strane Ministarstva poljoprivrede Republike Srbije, Pokrajinskog fonda za razvoj poljoprivrede i Razvojnog fonda Vojvodine u cilju boljeg snalaženja pećinačkih poljoprivrednika prilikom podnošenja zahteva, kao i bolje obaveštenosti o svim pogodnostima u oblasti poljoprivrede.

- I dalje ćemo organizovati predavanja za poljoprivrednike s eminentnim stručnjacima s Poljoprivrednih fakulteta i Poljoprivredne stručne službe. Međutim, želim da naglasim da svi naši poljoprivrednici za sve što ih interesuje, mogu da se obrate i daju svoje predloge i sugestije odseku za poljoprivredu Agencije za razvoj opštine Pećinci - dodala je **Radojčićeva**.

G. Majstorović

Prognoza vremena do kraja marta

☉ ГРМЉАВИНА ☉ КИША = МАГЛА ☉ СНЕГ ☉ ВЕТАР - МАКСИМАЛНА ТЕМП. - МИНИМАЛНА ТЕМП.

Zlato za zlatni zuban

Rudolf Flajšman prvi je u Srednjoj Evropi uveo kod kukuruza metod "seme sa rezervom" (Ohajo), koji se tada računao u najmodernije, a koja se i sada još koristi za održavanje čistih sojeva. Već u proleće 1922. godine preduzeće stavlja u promet na veliko Flajšmanovo oplemenjeno seme kukuruza zlatno žutog zubana

Piše: **Ratko Racković**

Prvo saopštenje zasnovano na originalnom istraživačkom radu objavljeno je 1910. godine na nemačkom u berlinskom stručnom časopisu Landwirtschaftliche Zeitung pod nazivom „Maiskolben-schablone“ (Šablon čokove). Potom objavljuje prvi stručni rad na hrvatskom: Uzgoj konoplje za seme, Rudolf Fleischmann, "Gospodarska smotra", Križevci, 1910, 7, 218-221, potom slede radovi o kukuružu, pšenici itd. A rumai uradalom tengeri-nemesítő eljárása, Grábner Emil, „Köztelek“, 1913, junius, 1694-1697, (preveo : Karlo Čohuk (1931.-2006.), dipl. veterinar, Ruma, u ovom radu saopštava primenjene metode oplemenjivanja kukuruza; u "Privrednoj smotri" 1913. godine piše: Način gojidbe kukuruza na vlastelinstvo Ruma, isti rad kao i u "Kozteleku".

Iz ovog matičnog lista spoznajemo šta je paorskom svetu dao klip kukuruza 122 iz 1909. godine sa pustare Solnok, danas Žarkovac. Od ovog klipa stvorena je tako široko adaptabilna sorta govori o bogatstvu genetičkog materijala kukuruza i o njegovoj ogromnoj varijabilnosti što je osnovni preduslov oplemenjivanja. Ako nema varijabilnosti nema ni uspeha u oplemenjivanju.

Priznanja i radovi

Vlastelinstvo Pejačević sa Rumski zlatnim zubanom 14. marta 1914, učestvuje u Budimpešti na Prvoj državnoj izložbi gde dobijaju zlatnu medalju.

Potom slede autorski radovi: Izložba kukuruza u Mađarskoj, Rudolf Fleischman, "Gospodarska smotra", Križevci, 1914, 3, 218-221; Uporedni eksperimenti 1915/16. sa pšenicom uzgojeni u Rumi, Rudolf Fleischmann "Gospodarska smotra", Križevci, 1916, 7-8-9, 213-221. Kao upravnik stanice za oplemenjivanje biljaka u Kompoltu, Rudolf Flajšman objavljuje: Značaj oplemenjene kudjelje (konoplje) za industriju, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1922, 1. februar, str. 8-11, uredništvo na kraju rada navodi ta je u 192. godini Flajšmanovom oplemenjenom kudjeljom "u Srbiji, Hrvatskoj i Vojvodini posejano preko 30.000 hektara ili 53.000 katastarskih jutara"; Rudolf Flajšman, Nekoliko reči o oplemenjivanju i proizvodnji semena lana za vlakno, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1923, 15. april, str 6-8, u kojem navodi: "Rado se sećam mog rada u tom pravcu u Sremu"; Rudolf Flajšman; Kompolt (Mađarska), Kvalitet pšenice-problem istočnoevropske poljoprivrede, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1931, 15. avgust, str. 6-9; Rudolf Flajšman: Oplemenjivanje bilja i slatinasto zemljište, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1936, 15. maj, str. 9-10.

O radu Rudolfa Flajšman u Rumi pišu i drugi: Selekcioni rad Rudolfa Flajšman, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1922, br. 2, str. 25; Stanica za oplemenjivanje biljaka na Rumskom vlastelinstvu, "Poljo-

Diploma za Rumski zlatni zuban u Budimpešti 1914/03/14.

privredni glasnik", Novi Sad, 1922, 1. septembar, str. 5-10, detaljnije se navode: broj parcele, površine, prinosi, za oplemenjenu pšenicu, zob, kukuruz Rumski zlatni zuban, proso - tri vrste, muhar - tri vrste, pasulj i krompir. Na kraju uredništvo navodi da upravitelj stanice u Rumi, koji rukovodi oplemenjivanjem posle Rudolfa Flajšmana, nadinspektor Karl Šarf, koji je do dolaska u Rumi bio asistent profesora Freudla u Tešen Liebverdu; Uspesi rumskog zlatnog zubana, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1923. 1. maj, str. 14-15; Rudolf Flajšman, "Poljoprivredni glasnik", Novi Sad, 1937. 1. juli, str. 13; Stjepan Jurić, O uticaju vremena na veličinu žetve

i prodaju, osnivača Akcionarskog društva "Magiar Fold". Napuštajući Rumi Flajšman stiže 29. juna. 1918. u Kompolt u Heveškoj županiji, gde preuzima dužnost."

Udar Agrarne reforme

O značaju rada Rudolfa Flajšman na oplemenjivanju biljaka u Rumi traga ostavlja, dr Emil Popović Pecija, saradnik iz 1906/7, a posle Prvog svetskog rata kao glavni urednik "Poljoprivrednog glasnika" Novi Sad u više redakcijski članka: "Najlepšu i najstariju našu Stanicu za oplemenjivanje biljaka u Rumi, koja je bila poznata u Evropi, jer je postigla izvanredno lepih uspeha uništila je naša agrarna reforma već tako daleko da danas-sutra prestaje i njen rad."

Diploma sa gospodarske izložbe u Osijeku 1921. godine

ozime pšenice u Rumi, "Godišnjak Univerziteta u Zagrebu", 1924/25.-1928./29, 500-512; Istorijat nastanka i gajenja rumskog zubana na području Srema, Đorđe Marinković, mr Branko Marinković, "Iz istorije poljoprivrede", PČESA, Novi Sad, 1985. 1-7; F. Šatović, Stota godišnjica hrvatskoga sjemenarstva (1893-1993), "Sjemenarstvo" Zagreb, 10(93)6, str. 371-410.

Približavajući se kraju Prvog svetskog rata, posle smrti Grofa Ladislava Pejačevića 1916. poslednjeg muškog izdanka rumške loze Pejačevića, sa najavljenim merama moguće agrarne reforme Flajšman donosi sudbonosnu odluku. "Nakon dvanestogodišnjeg naučnog rada na Rumskom vlastelinstvu, po nagovoru Elemera Sekača Rudolf Flajšman prihvata 1918. da bude rukovodilac Instituta za semensku proizvodnju

Dr Alojz Tavčar, zagrebački profesor kazuje: "Najveća i najbolje uređena i u inostranstvu dobro poznata bila je stanica na Pejačevićevom imanju u Rumi. Bavila se oplemenjivanjem pšenice, ječma, zobi, kukuruza, krompira, deteline, i lucerke, te trava i povrtnog bilja. Tokom desetogodišnjeg rada odgajila je poznate rumške pšenice vrlo rodne u Srijemu i Banatu, te kukuruz Rumski zuban. Stanici je, međutim bila oduzeta velika površina zemlje potrebna za selekciju i umnožavanje, te je godine 1925. morala likvidirati. Od postojećeg selekcionog materijala spašena je samo pšenica i kukuruz koje je otkupio "Sjemenar" DD Osijek i "Stanica za selekciju bilja" Državnog dobra „Belje“. Državnom dobru "Belje" za početni materijal poslužilo je selektovano seme sa Rumskog vlastelinstva, koje se od 1922. godine seje propisno pripremljeno za setvu.

U cilju oplemenjivačkog rada Rudolf Flajšman prvi je u Srednjoj Evropi uveo kod kukuruza metod "seme sa rezervom" (Ohajo), koji se tada računao u najmodernije, a koja se i sada još koristi za održavanje čistih sojeva. Već u proleće 1922. godine preduzeće stavlja u promet na veliko Flajšmanovo oplemenjeno seme kukuruza zlatno žutog zubana. Dolazeći u Mađarsku po neke je semena elite i originala, biljaka kojima se bavio u Rumi, višestrukom energijom nastavio je oplemenjivanja svoje pšenice "Rumska 244" koju je ranije proizveo pedigirani odgojem od sremskih vrsta (sorti), koje je prvobitno na rumskim parcelama ukrstio sa pšenicom "Sekač 1" u cilju povećanja prinosa i povećava otpornosti na rđu lista. Poboljšani soj je dalje ukrstio sa pšenicom "Eknred", poreklom iz SAD i

uspeo da stvori ozimu pšenicu odličnog kvaliteta "F 481". Državno mu je priznata 1939. godine kao "pšenica za slatine", a od 1949. uvedena u Državni registar sorti. Dvadeset godina je bila među najboljim mađarskim sortama, a poslednjih godina se na nju računa kao osnovni oplemenjivački materijal.

Slep, dodirom prepoznavao stepen razvoja biljke

U Rumi započinje a u Kompoltu nastavlja uvođenje statističke metode na oglednim parcelama. Kći Marija, kao asistent, zapisivala je njegova zapažanja o fazama razvoja biljaka naročito posle Flajšmanovog gubitka vida. Baveći se primenom nauke u praksi "zaradio" je bolest očiju, 1932. gubi jedno oko, 1938. operiše i drugo oko. Bezuspešno. Izuzetne intuicije, pipanjem biljke po nervaturu lista prepoznavao je stepen biološkog razvoja biljke. Osnivač je Stanice za gajenje biljaka u Kompoltu 1932. Danas Institut u Kompoltu nosi njegovo ime. Poljoprivredom se bavio više od 50 godina. Znao je da kaže: Priroda nikada ne laže. Ja tražim i nalazim u pitanjima kojamene interesuju istinu, a to je najviše što čovek može da postigne. Mnogo godina pre drugih, 1935. uvodi oplemenjivanje i korišćenje heterozisa i za kudjelju 1936. Bavi se (inbreedingom) oplemenjivanjemheterozisa i hibridizacijom sorti ... Prvi u Evropi primenjuje foto periodični postupak sa kudjeljom na taj način F kudjelja dostiže visinu 5,5 metara u ogledima, postoje fotografski snimci u "Poljoprivrednom glasniku" Novi Sad, 1937, 1. maj, str. 9.

U Beč 1938. putuje o svom trošku da primi počasni doktorat Visoke škole za kulturu tla. Postao je dopisni član Praške akademije poljoprivrednih nauka. Rudolf Flajšman nije bio iz viših društvenih slojeva, i zato nije bio priznat od odgovarajućih državnih krugova u Mađarskoj do Drugog svetskog rata. Preminuo je 13. novembra 1950. godine, prvog dana godišnjeg odmora. Iznemada ga je pogodio izliv krvi u mozak.

Rudolf Flajšman, vlastelinski činovnik i Jozefa, rođena Kincl, imali su ćerku Mariju Jozefu, rođenu 15. 7. 1912. u Rumi. Kuma Marija rođena Kraft, supruga Karla Šarfa. Izdat joj je izvod iz Matične knjige krštenih 1918/04/02. Sin Karlo, rođen je u Rumi 27. 9. 1914. Otac Rudolf, mati Jozefa r Kincl. Izdat izvod iz Matične knjige krštenih 1918/02/04. Na margini dopisano: Venčan sa Margitom Kaufman 1940/08/31. Rumski župnik Ivan Lakajner nije zapisao u kom mestu je venčan mlađi Flajšman. U regrutnom spisku vojnih obveznika rođenih u Rumi 1896-1920. godine, na str. 7, t. br. 121 u produžetku kolone na regrutaciji 10. 4. 1934. godine dopisano: "Ne zna se gde je".

Po oplemenjivanju biljaka, koncentraciji kadrova, primenom agrarne nauke u praksi, organizacijom i stepenu razvoja Veleposeda vlastelinstvo Pejačevića u Rumi je pred Prvi svetski rat bilo evropski uspešna firma za koju nije pronađeno rešenje da nastavi uspešno poslovanje, nego dolazi pod udar Agrarne reforme 1919. Rudolf Ernst Rauer kao direktor Veleposeda ostao je do kraja 1925. godine, kada je napunio trideset godina uspešnog rada, a Veleposed prestao da postoji. Za sada nema traga kada je preminuo, gde, i gde je sahranjen Rudolf Ernst Rauer.

(Kraj)

Rudolf Ernst Rauer sa suprugom Leopoldine r. Distl u Rumi 1925.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 3. do 7. marta 2014. godine

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Rast cene kukuruza
- Rast cena na svetskim berzama

Kriza u Ukrajini još jednom je pokazala kako velike političke krize utiču na svetske berze. Sa jedne strane finansijske berze su u padu, dok opet obratno, robne berze beleže rast cena tržišnog materijala. Kada najveća svetska robna berza u Čikagu za samo nedelju dana zabeleži rast fjučers ugovora na pšenicu za oko 10%, a fjučersa na kukuruz za preko 8%, onda je jasno da se dešavaju krupne promene na svetskom tržištu žitarica. Takve promene imaju posledice i na sva ostala tržišta, pa i naša. Promet od 1.469 tona robe izuzev jednog ugovora kada se trgovalo suncokretovom sačmom, odnosi se isključivo na trgovanje kukuruzom. Fizički obim prometa za 38,01% je veći u odnosu na promet iz prethodne nedelje, dok je finansijska vrednost prometovane robe iznosila 26.535.520 dinara i za 4,62% je manja od vrednosti prometa iz prethodnog nedeljnog perioda.

Kukuruz je praktično jedina roba koja je u nedelji za nama pobudila interes tržišnih učesni-

ka u trgovanju preko novosadske berze. Cena na svetskom tržištu je u naglom porastu, izvoz se sve više intenzivira i iz tih razloga nije čudno što je ova roba toliko dominantna na berzi. Trgovanje kukuruzom prethodne nedelje je zatvoreno cenom od 16,00 din/kg bez PDV, da bi u protekloj nedelji cena ove robe starovala sa pozicije od 16,50 din/kg, dok su na samom kraju nedelje realizovana dva kupoprodajna ugovora po ceni od čak 16,90 din/kg, što je nov ovosezonski cenovni maksimum. Prosečna cena trgovanja je iznosila 18,23 din/kg (16,57 bez PDV), što je za 4,11% više od prosečne cene trgovanja kukuruzom u SRPS kvalitetu u prethodnoj nedelji. U ovakvim situacijama uvek se postavlja pitanje: Gde je granica cenovnom rastu? U traženju odgovora na ovo pitanje u kontekstu aktuelnih tržišnih dešavanja treba pre svega konsultovati referentne berze iz okruženja i najuticajnije svetske berze. U osnovi svi razlozi su u sferi

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2013.	1.069	18,15-18,59	1.069	18,15-18,59	+4,11%
Kukuruz, vlaga do 15%	200	16,61-17,05	200	16,61-17,05	-
Kukuruz, vlaga do 16%	75	16,50-17,16	75	16,50-17,16	-
Kukuruz, vlaga do 17%	25	16,17	25	16,17	-
Kukuruz, rod 2013. (odloženo plaćanje 30 dana)	78	18,15	78	18,15	-
Suncokretova sačma, 33%	22	26,76	22	26,76	0,00%
Soja, rod 2013.	25	60,50	-	-	-
Pšenica, rod 2013. (podno skladište)	50	22,00	-	-	-
Ječam	770	24,75	-	-	-
Suncokret, zrno	200	51,00	-	-	-
ROBA	TRAŽNJA (t)	CENA DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Pšenica, rod 2014.	2.000	17,05	-	-	-

političkih dešavanja i to je u ovom trenutku najvažniji pokretački cenovni okidač na svim tržištima.

Pored kukuruza realizovan je još samo jedan kupoprodajni ugovor i to u trgovanju suncokretovom sačmom sa 33% proteina, pri čemu

je realizovana cena od 26,76 din/kg (22,30 bez PDV). To je cena koja je na identičnom nivou kao i prethodne nedelje.

PRODEX

Za nama je nedelja tokom koje se, izuzev jednog jedinog posla berzanske kupoprodaje 22 tona suncokretove sačme, isključivo trgovalo kukuruzom. Do sada je u bližjoj istoriji berzanskog trgovanja nezabeleženo da se trgovalo skoro isključivo jednim proizvodom sa listinga.

Kako prometa pšenicom, ječmom i sojom nije bilo, a pošto se pomenuti jedan posao berzanske kupoprodaje suncokretove sačme realizovao po nepromenjenoj ceni od 22,30 din/kg, bez PDV-a, jasno je da je isključivo cena kukuruza diktirala kretanje indeksne vrednosti PRODEX-a. U strukturi ukupnog prometa kukuruzom značajan deo je otpao

na kukuruz sa povećanim sadržajem vlage, u odnosu na maksimalne vrednosti po SRPS standardu. Za našu analizu, međutim bitan je samo kukuruzom SRPS kvaliteta, koji se dugo držao na prošlonedeljnom cenovnom nivou od 15,90 din/kg, bez PDV-a, da bi u četvrtak cena porasla na 16,50, a do kraja nedelje i na 16,80 din/kg, bez PDV-a, posmatrano po pojedinačnim poslovima.

Druga nedelja za redom, koju karakteriše rast cene kukuruza, beleži i novi porast indeksne vrednosti PRODEX-a. Na današnji dan ovaj indeks beleži vrednost od 215,94 poena, što je za 2,31 indeksnih poena više nego prošlog petka.

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP MART 2014.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	220.10 \$/t	230.24 \$/t	235.02 \$/t	234.14 \$/t	235.68 \$/t
Kukuruz	180.07 \$/t	182.67 \$/t	187.63 \$/t	187.08 \$/t	191.17 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
182.76 EUR/t (futures maj 14)	161.16 EUR/t (futures maj 14)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
208.25 EUR/t (futures mar 14)	182.72 EUR/t (futures jun 14)

Tokom cele protekle nedelje na svetska tržišta žitarica, najveći uticaj je imalo zatezanje odnosa i velika zabrinutost oko rasplesa događaja u crnomorskom regionu, pa su samim tim i vrednosti skočile na rekordne nivoe u poslednjih više od šest meseci. Naime, vrednosti kukuruza su skakale tokom cele nedelje ba di na samom kraju skočile na šestomesečni rekord, usled pove-

ćanih tenzija između Rusije i Ukrajine koje su dovele do skoka potražnje za američkim kukuruzom. Nedeljna izvozna prodaja je skočila za čak 81% i bio je na nivou od 840.800 tona, ili kumulativnih 36.1 milion tona (14.5 miliona tona prošle nedelje). U proseku je broj ugovora za žitarice u poslednje četiri nedelje upetostručen u odnosu na isti period prople godine.

Vrednosti pšenice su zabeležile najveći skok od 28. septembra 2012. godine, na osnovu kao i kod kukuruza eskalacije napeposti u Ukrajini, jednoj od vodećih zemalja izvoznika.

U odnosu na kraj prošle nedelje cena martovskog fjučersa na kukuruz u Čikagu je skočila za 8,39%, dok je cena fjučersa na pšenicu u porastu za 10,17%.

U odnosu na prethodnu nedelju u Budimpešti je došlo do rasta cene pšenice sa novim majskim fjučersom za 0,17%, dok je kukuruz sa, takođe novim majskim fjučersom skočio za 1,18%. Cena pšenice je u Parizu skočila za 3,22%, dok je nov junski fjučers na kukuruz u Parizu skočio za 2,65%.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7.30 do 14.30

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno nov 13	519.64 \$/t	517.07 \$/t	521.04 \$/t	521.77 \$/t	528.16 \$/t
Sojina sačma okt 13	467.90 \$/t	461.30 \$/t	458.80 \$/t	457.70 \$/t	458.40 \$/t

Vrednost fjučersa na soju u Čikagu je u odnosu na kraj prošle nedelje u porastu za 3,16%, dok je cena fjučersa na sojinu sačmu niža za 1,21%.

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.rs
branimir.alivovodic@limagrain.rs
www.limagrain.rs

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

- Prodajem kombajn Zmaj Univerzal u dobrom stanju, može zamena. Tel: 064/281-96-29
- Prodajem žitni kombajn Zmaj Univerzal. Tel: 064/33-11-825
- Prodajem traktor Torpedo RX-120 KS i tanjiraču Ferocop 28 diskova, vučena. Tel: 022/682-057
- Prodajem traktor Torpedo 9006 i tanjiraču nošenu, 32 diska. Tel: 063/855-44-23
- Prodajem traktor torpedo 9006 1985. godište, sa prednjom vučom, pomoćnom hidrauličkom, registrovan, zadnje gume nove. Tel: 063/591-716
- Prodajem traktor TE 40 Rus, plug i kare i Tamić 75 u odličnom stanju. Tel: 065/542-46-86
- Kupujem traktore IMT 533 i 539 do 1.000 evra. Tel: 066/9585-171
- Prodajem kombajn Claas Mega 204 sa hederom 510m, adapter za kukuruz 5 redi, roto sečka original Claas i adaptacija za sunčokret. Tel: 063/7767-828
- Prodajem traktor Zetor 5011, prskalicu RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila, levator 9 metara. Tel: 064/315-91-18
- Prodajem dvoredni vučeni kombajn za repu i pastinak "klajne" i šestoredni špartač za repu i soju. Tel: 063/569-417
- Prodajem traktor Torpedo rx120 KS i tanjiraču Ferocop 28 diskova, vučena. Tel: 022/682-057
- Prodajem traktor IMT 560, traktor IMT 558 u odličnom stanju, špartač, prikolicu, špediter, prskalicu, levator, setvospremač, plug, berač, plug, tanjiraču, rasturivač, sejalicu za kukuruz i sejalicu za žito. Tel: 063/526-008, 061/687-62-60.
- Prodajem traktor Rus T40, plug i kare. Tel: 065/542-46-86
- Prodajem kombajn New Holland 3m kosa, kabina, sečka, zamena za poljoprivrednu mehanizaciju. Tel: 022/630-872, 063/828-9-121
- Prodajem traktor IMT 565 i berač za kukuruz Zmaj 214s. Tel: 063/802-18-41
- Prodajem traktor Belarus 52 sa prednjom vučom. Cena 1.500 E. Tel: 022/669-147
- Prodajem traktor IMT 560 novi tip i plug dvobrazni Lemind Leskovac. Tel: 064/40-62-990
- Prodajem traktor Zetor 5011, prskalicu RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila i levator 9 metara. Tel: 064/315-91-18
- Prodajem kombajn Zmaj univerzal u dobrom stanju. Tel: 064/281-96-29
- Prodajem traktor Belarus 820 u odličnom stanju, 1999. godište i odžački krunjač, pogon struja i kardan, kapacitet 5 t na čas. Tel: 064/4-333-528
- Prodajem traktor Torpedo 75 bez prednje vuče. Tel: 065/418-74-00
- Prodajem IMT 560 novi tip i plug dvobrazni Lemind Leskovac. Tel: 064/40-62-990
- Prodajem traktor Ursus 904b. Tel: 022/718-340
- Prodajem IMT 560 novi tip i plug dvobrazni Lemind Leskovac. Tel: 064/40-62-990
- Prodajem traktor Ursus 904B. Tel: 022/718-340
- Prodajem ruski traktor old timer MTZ 5 1957. godište, u radnom stanju. 022/658-935, 064/3453428
- Prodajem traktor Fendt Farmer 104s turbomatic 60 KS, generalna urađena, uvoz iz Švajcarske. Tel: 064/95-85-627
- Prodajem traktore IMT 539 i IMT 542. Tel: 063/11-83-095
- Prodajem kombajn Zmaj Univerzal u dobrom stanju ili menjam za mušku telad. Tel: 069/58-55-829
- Prodajem traktor John Deere 3130. Tel: 064/20-99-042
- Prodajem traktor Rakovica 65, 1987. godište. Tel: 064/384-36-47
- Prodajem traktor John Deere 3130. Tel: 064/20-99-042

- Prodajem traktor Zetor 5011, Golf 2 1992. godište, dizel, prskalicu RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, plug 757 IMT s kopirnim točkom, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila, levator 9 metara. Tel: 064/315-91-18
- Kupujem traktor Vladimirac. Tel: 064/10-45-178
- Prodajem traktor IMT 560 novi tip i plug dvobrazni Lemind Leskovac. Tel: 064/40-62-990
- Prodajem traktor Torpedo 9006. Tel: 063/559-447
- Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75
- Prodajem traktor IMT 585 u radnom stanju. Tel: 063/469-016
- Kupujem traktor Vladimirac T25 i prodajem 1 jutro zemlje u Lačarku. Tel: 061/11-18-972
- Prodajem traktor Zetor 5011, Golf 2 1992 godište, dizel, prskalicu RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, plug 757 IMT s kopirnim točkom, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila, levator 9 metara. Tel: 064/31-59-118

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

- Prodajem traktor IMT 533, kabina, duplo kvačilo, ekstra stanje, plug 756vk, drljača 3k velika. Tel: 064/324-92-59
- Prodajem traktor Belarus 82 u odličnom stanju. Tel: 069/664-521
- Prodajem traktor Rus T40, plug i jednonosovinku kao i Tamić 75. Tel: 065/542-46-86
- Prodajem traktor Torpedo 9006. Tel: 063/559-447
- Prodajem traktor IMT 577 1991. godište, odličan, vlasnik, drljaču četvorokrlinu. Tel: 022/478-417, 062/960-11-16

OPREMA

- Prodajem mehaničku Oltovu sejačicu sa četiri reda za kukuruze na broj. Tel: 022/736-118
- Prodajem pneumatsku sejalicu Nodet, 8 redova. Cena 2500 E. Tel: 063/502-543
- Prodaju berač Zmaj 216, 2 gume 14 9 28 polovne i seme zobi. Tel: 022/666-409
- Prodajem berač jednoredni Eko 3500 SIP. Tel: 065/585-05-70
- Prodajem 2 drljače, jedna sa valjcima, špeditere, plug, stočarku, krunjač. Može zamena a kupujem Dubravinu prikolicu. Tel: 063/870-30-14
- Prodajem setvospremač od 2.20, jedan red valjaka, remontovan. Tel: 022/640-581, 064/375-19-25
- Prodajem tešku drljaču, klinovi novi, 30x30. Cena 1100 E. Tel: 063/502-543
- Prodajem krimler 2,90 IMT. Tel: 064/173-41-44
- Prodajem plug obrtač, četvorobrazni, rešetkaste daske, ekstra stanje. Tel: 063/509-869
- Prodajem setvospremač-krimler 2,90 m RAU u odličnom stanju, povoljno. Tel: 061/200-32-17
- Prodajem presu Velger 71 u odličnom stanju. Tel: 064/51-69-710
- Prodajem prikolicu za bale, duvan, itd. Dugačka 6 m i široka 2 m. Tel: 064/24-94-505

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

- Prodajem ekstruder za soju kapaciteta 80 kg na sat, motor 7 kW. Tel: 064/567-53-59
- Prodajem sejalica pneumatsku za soju. Tel: 065/51-22-169
- Prodajem selektor za žitarice (soju, kukuruz, žito). Tel: 022/617-567, 064/567-53-59
- Prodajem levator i rasipač. Tel: 064/17-599-68
- Prodajem mehaničku sejačicu Olt i kosačicu za detelinu Olt. Tel: 064/306-306-0
- Prodajem točkove za traktor IMT 577 i 560 sa felnama dimenzija 16.9.30 pogodne za sve radove. Tel: 069/614-996
- Prodajem ispravnu, Oltovu tanjiraču, 28 tanjira. Tel: 063/825-93-42
- Prodajem spremač IMT 2.90, dupli rotor. Tel: 022/715-406
- Prodajem špartač futoški 4 reda i dva teleta crno-bela. Tel: 062/405-539
- Prodajem presu z224 u ekstra stanju i špartač, šestoredni za repu sa zonama. Tel: 064/70-111-81
- Prodajem adapter 4 reda Claas, remontovan, rotosečka, prihvati original Claas. Tel: 064/25-63-689
- Prodajem plug tri brazde 14 coli leskovački u ispravnom stanju i špartač za soju šestoredni. Tel: 064/70-111-81
- Prodajem berač Zmaj 222, 1986. godište i kombajn Zmaj 142 sa žitnom i kukuruznom varijantom. Tel: 060/025-81-41
- Prodajem levator za kukuruz 9 m. Broj: 063/269-5330

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "BILANS VM" Trg Vojvodanskih brigada BB Sremska Mitrovica, Tel: 064/06-06-450

- Prodajem prikolicu Zmaj sitni rol, RAU drljaču četiri krila, vučeni rasipač 3 t, prednja vuča od Rakovice 130 ztf. Tel: 064/335-12-75
- Prodajem 2 nove IMT kabine za 542 i 577, dve gume za traktor rekorderove pol 14-28, ovršenu zob i baliranu slamu. Tel: 022/660-481
- Prodajem berač EKO 3500, slovenački, jednoredni. Tel: 065/585-0570
- Prodajem motokultivator IMT 506 i rakiju šljivovicu. Tel: 022/2741-258
- Prodajem IMT setvospremač 2,9 m sa jednim redom valjaka. 022/714-306
- Prodajem drljaču 3 krila, rasipač za dubre, prikolicu 3 tone Dubrava. Tel: 064/367-38-73
- Prodajem IMT plug 756 visoki klirens i plug 756 niski klirens, IMT ciklon 400 kila i auto prikolicu. Tel: 069/717-615
- Prodajem dva pluga obrtača Lemken dvobrazni i trobrzni, obrtač Frost nemački trobrzni, ravnjak Olt trobrzni, IMT 756 dvobrazni i vadilicu za repu mehaničku, sve u odličnom stanju i kardan remontovan kao nov od traktora Torpeda 90. Tel: 061/200-32-17
- Prodajem prikolicu Emind Erdevik 4 tone, kiperica, može zamena. Tel: 064/24-94-505
- Prodajem povoljno špartač Majejica za soju i repu, dve tanjirače Olt i leskovačku i levator za kukuruz. Tel: 022/742-533
- Prodajem prekrupač 5.5 kW, elektro motorni. Tel: 061/63-37-045
- Prodajem IMT frezu za traktor, radni zahvat 125 cm. Tel: 065/67-96-580
- Prodajem spremač IMT 2.90 m sa duplim rotorima, u odličnom stanju. Tel: 022/715-406
- Prodajem priključke za Tomu Vinković. Tel: 060/0314-015
- Prodajem konusno tanjirače zupčanike za prednju vuču Torpedo. Tel: 064/321-31-63
- Menjam veliki kompresor za futoški špartač ili rasturivač za dubre sa lulom. Tel: 064/32-98-102
- Kupujem mlin na traktorski pogon. 063 8564 639

- Prodajem adapter za kukuruz 3 reda. Tel: 022/711-896

ZEMLJA, PLACEVI, KUĆE, STANOVI, LOKALI

- Prodajem četiri jutra zemlje u Banoštoru pogodno za sadnju vinograda i prodajem kuću ili menjam za manju u Sremu. Tel: 069/1242-545
- Prodajem 53 ara zemlje kod metlare i Peugeot 605 dizel, 1998. godište, registrovan do maja. Tel: 063/707-47-19
- Uzimam zemlju u zakup, u okolini Sremske Mitrovice, Mandelosa i Ležimira. Tel: 066/902-14-98
- Kupujem kuću u Šidu ili okolini. Tel: 062/898-68-59
- Prodajem 1,5 jutro zemlje na buđanovačkom drumu u Rumi. Tel: 064/211-41-04
- Prodajem tri traljaja jutra zemlje u Vašici blizu sela na batrovačkom putu. Tel: 064/494-97-81
- Prodajem voćnjak sa 100 stabala šljive u punom rodu plus bašta u selu Grgurevci. Tel: 064/189-20-57
- Prodajem pola jutra zemlje pod šljivama u Irigu. Tel: 063/86-55-046
- Prodajem 4 jutra zemlje u arendu u Grku. Tel: 065/542-46-86
- Prodajem prazan plac u Krčedinu površine 16 ari, postoji put do placa. Cena po dogovoru. Tel: 064/861-54-48
- Prodajem kuću u Erdeviku na pola jutra placa. Tel: 022/719-190
- Prodajem kuću u Vašici na 28 ari placa, nova, nedovršena. Tel: 022/743-279
- Prodajem vikend plac površine 21 ar, između Vrdnika i Jaska (tzv. Venje). Tel: 064/160-44-71
- Prodajem plac u Dobrinca površine 150 m² sa svim pratećim objektima. Tel: 064/577-14-62

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja. Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

- Kupujem prikolicu oko 3 t a prodajem drljače, jedna ima valjke, jednobrazni plug, špeditere, stočarku i odžački prekrupač. Tel: 063/870-30-14
- Prodajem samohodni berač 4 reda, ručna izrada, vredi videti, kopija Burgona. Cena 12.000 evra. Tel: 064/256-36-89
- Prodajem prikolicu Emind Erdevik, 4 tone, kiperica, može zamena. Tel: 064/24-94-505
- Prodajem plug IMT 756, visoki kliners i plug IMT 756, niski kliners i rasturivač đubri-va 440 kila. Tel: 069/717-615
- Prodajem kabinu za traktor MTZ 52. Tel: 064/21-17-224
- Prodajem prekrupač 5.5 kw. Tel: 061/63-37-045
- Prodajem krunjač marke Bačko Petrovo selo sa elektro motorom i na kardan. Tel: 061/63-37-045
- Prodajem muzlicu "Alfa Laval", povoljno! Tel: 064/187-14-63
- Prodajem setvospremač 2,2 m. Cena 450 E. Tel: 063/860-13-74

- Menjam stan na istoku u Šidu, 62 kvadrata sa etažnim grejanjem, klimom, garažom za kuću u Šidu uz moju doplatu. Tel: 065/65-85-294
- Kupujem zemlju pored Bosuta. Tel: 064/281-0-634
- Prodajem 4 jutra zemlje u komadu na putu Šid-Tovarnik, bliže Šidu. Tel: 062/393-583
- Prodajem 2 jutra zemlje u Hrtkovcima. Tel: 064/135-82-85
- Prodajem zemlju u Sotu, potez Dolce, 90 ari. Tel: 064/387-43-86
- Prodajem tri jutra zemlje u Moroviću kod groblja. Tel: 022/673-096
- Prodajem kuću u centru Jaska i hektar zemlje. 064/147-27-24
- Prodajem kuću u Erdeviku na pola jutra placa sa pomoćnim objektima. Tel: 022/719-190
- Prodajem kuću u Binguli. Tel: 061/270-19-37
- Prodajem novu kuću u Lačarku, sa svim pratećim stambenim i ekonomskim objektima. Tel: 064/276-15-29
- Prodajem stan 45 m², naselje kamenjar Sremska Mitrovica, 25.000 E. Tel: 060/670-1777
- Prodajem 12 jutara zemlje i kuću u Bačincima. Tel: 022/433-211, 063/551-266
- Prodajem kuću u Moroviću na placu od 84 ara, četiri jutra zemlje u Batrovcima, ulica Nikole Tesle 89. Tel: 022/2733-053, 064/311-86-86
- Prodajem kuću u Moroviću ili menjam za kuću ili stan u Šidu. Kuća je spratnica,
- plac je 30 ari, odmah useljiva. Tel: 022/715-762, 064/570-32-20
- Prodajem kuću u Šidu odmah useljivu, spratna kuća, može dve porodice da žive, podrum ispod cele kuće, izolacija, pomoćne zgrade i bašta uz topole u Šidu. Tel: 064/569-86-19
- Prodajem stan u Sremskoj Mitrovici 37m², Dekanac, visoko prizemlje, centralno grejanje, unknjižen. Tel: 065/2666-258
- Prodajem stan u Sremskoj Mitrovici, naselje Pejton, 58 m². Tel: 064/15-99-102
- Prodajem 12 jutara zemlje u Bačincima, burad za rakiju i vino a kupujem debele svinje i krmače preko 200 kg. Tel: 022/433-211, 063/551-266

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Prodajem tri do četiri tone kukuruza rod 2012. (stari). Tel: 022/743-444, 063/105-19-26
- Prodajem rakiju od kruške. Tel: 022/631-180
- Prodajem rakiju. Tel: 022/661-312
- Prodajem baliranu seno 160 din. bala. Tel: 061/7183-148
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 069/204-71-05
- Prodajem kvalitetno balirano seno u količini od 5.000 bala. Tel: 022/668-413
- Prodajem baliranu detelinu i slamu. Tel: 064/30-59-676
- Prodajem kvalitetno balirano seno u količini od 5.000 bala. Tel: 022/668-413
- Prodajem baliranu slamu veoma lepe bale i pod šupom, nije kisla, Moguć prevoz i svaki dogovor. Tel: 022/484-604, 063/751-4-617
- Prodajem 300 bala lucerke. Tel: 066/400-927
- Prodajem rakiju šljivu bez šećera. Tel: 022/732-256
- Prodajem 5,5 tona kukuruza u džakovima (Čalma). Tel: 022/685-319
- Prodajem zeleni pasulj. Tel: 022/458-016
- Prodajem baliranu detelinu u Rumi. Tel: 064/98-68-786

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta

615-200

- Prodajem baliranu detelinu. Višnjicevo. Tel: 062/626-044
- Prodajem 50 litara rakije od dunje odličnog kvaliteta, povoljno. Tel: 064/135-86-36
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 064/2071-138
- Prodajem baliranu detelinu, 20 dinara kila. Tel: 069/2047-105
- Prodajem detelinu. Tel: 064/125-7142

- Prodajem kukuruzovinu u snopovima, povoljno oko 100 snopova. Lačarak. Tel: 064/214-92-15
- Prodajem veću količinu balirane slame i kukuruzovine. Tel: 060/192-11-91

- Prodajem vezove za govoda i duplikator za pasterizaciju mleka. Tel: 064/911-29-49
- Prodajem zeleni pasulj. Tel: 022/458-016, 064/249-43-01
- Kupujem ječam. Tel: 064/450-73-84

- Prodajem detelinu, 300 dinara bala. Tel: 064/125-7142
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 063/11-55-835
- Prodajem veću količinu balirane slame i kukuruzovine. Tel: 060/192-11-91

- Prodajem štapove za tunele za bostan. Tel: 022/453-486
- Prodajem 50 l rakije od krušaka. Tel: 064/03-10-223
- Prodajem kvalitetno balirano livadsko seno. Tel: 063/7114-103

- Prodajem baliranu soju, livadsko seno i slamu. Tel: 022/631-014, 064/235-04-80
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 060/667-66-26

- Prodajem baliranu soju, livadsko seno i slamu. Tel: 022/631-014, 064/235-04-80

- Prodajem baliranu soju, livadsko seno i slamu. Tel: 022/631-014, 064/235-04-80

USLUGE, POSLOVI

- Uslužno bušim rupe traktorom za voće, stubove i ograde. Tel: 064/99-25-898
- Tražim radnika na farmi krava (Nenadović). Tel: 022/625-145
- Usluga zavarivanja. Tel: 066/942-1117
- Pouzdan čovek održavao bi vikendice na Fruškoj gori. Tel: 064/514-7251

- Freziram bašte u Mitrovici i okolini. Tel: 022/631-495
- Industrija mesa Zmajevac iz Iriga potrebni automehaničari sa iskustvom. Tel: 022/462-433, 064/891-38-11
- Tražim ženu za pomoć u kući stan, hrana i plata po dogovoru. Tel: 061/2892-945
- Vršim negu starih, bolesnih i osobe sa posebnim potrebama. Tel: 064/133-19-35
- Potreban električar za servis i montažu. Tel: 060/6070-106
- Tražim posao: čuvanje dece, pomoć u kući i starima za stan, hranu i platu. Tel: 064/4723-813
- Diplomirani ekonomista daje časove matematike. Tel: 064/264-76-91
- Ozbiljna žena negovala bi nepokretne starije osobe i čuvala decu. Tel: 064/050-16-36

- Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ara, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra. **Mob: 063/592-235**

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666
- Ženskoj osobi hitno potreban bilo koji posao. Tel: 061/173-94-52

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666

- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666

DOMAĆE ŽIVOTINJE

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737
- Prodajem 5 muznih krava crveno-bele (opština Indija). Tel: 060/5840-183
- Prodajem žensku tele, 2 meseca staro. Tel: 022/2680-081
- Prodajem dve krave i tri teleta Simentalca. Tel: 064/14-16-718
- Prodajem junicu, crveno-belu, stara 7 meseci. Tel: 022/2713-726, 062 569 937
- Prodajem prasice. Tel: 065/660-38-97
- Prodajem prasice težine 15kg. Tel: 061/282-54-54
- Prodajem dve nazimice. Tel: 022/630-861
- Prodajem 22 ovce i 20 jaganjaca. Cena 2.500 E. Tel: 062/968-16-13
- Prodajem 14 ovaca sa jaganjcima. Tel: 022/684-650
- Kupujem kravu steonu ili frišku muzaru. Tel: 022/731-488, 064/45-26-026
- Kupujem male prasice. 062/80-79-759
- Kupujem 12 prasica. Tel: 060/424-09-55
- Kupujem 20 prasica. Sremska Mitrovica. Tel: 064/028-54-12
- Vršim upis pilića divljana. Adaševci. Tel: 063/173-28-91

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

- Prodajem koze sa jarićima (Lipovača kod Šida). Tel: 064/1629-737

SREMSKA POLJOPRIVREDA

● Vaš poljoprivredni savetnik

● Novine koje Vas uvode u savremeni agrobiznis

MARKETING

Tel/fax: 022/610-496

Mob: 064/1629-737

E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem žensku tele. Tel: 022/684 510

- Prodajem dva teleta crno-bela. Tel: 062/80-79-759

- Prodajem bravca i krmaču nazimicu. Šid. Tel: 022/715-682

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem piliće za dotov od kilogram. Cena povoljna. Tel: 061/286-04-34

- Prodajem 10 aluminijumskih cevi za navodnjavanje sa rasprskivačima. Tel: 022/688-133

- Prodajem 30 cevi za navodnjavanje, aluminijumske, slovenačke proizvodnje. Tel: 022/465-808

- Prodajem pumpu Morava za zalivanje, ima 2 usisna i 2 potisna creva. Veliki Radinci. Tel: 022/660-016

- Prodajem cevi za navodnjavanje fi 50, 9 komada sa prskalicama i 3 para krajeva cevi fi 70. Tel: 060/5840-183

- Prodajem pumpu Tomos za zalivanje i cevi za sistem kap po kap. Tel: 022/715-095

- Prodajem 4 platenika dužine 40 m i visine 8 m sa najlonom. Tel: 062/405-539

- Prodajem aluminijumske cevi za navodnjavanje, fi 70, 60 komada sa prskalicama i 9 komada fi 50 sa prskalicama. Tel: 064/4113-590

- Prodajem tifon Fores prečnika 90 mm, 420 cm, 2003. godište, pumpa Bauer. Tel: 022/445-375, 063/1188-219

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245

- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245
</

Leja za svako dete

Povrće, lekovito i začinsko bilje, cveće, gljive, pa i cenjene šitake, proizvode na prostoru Dnevnog centra. Ovde učenici obavljaju praktičnu nastavu, a šticienici centra obuku koja im, možda, jednog dana omogući sigurniji život

U tihoj ulici srem-skomitrovačkog naselja "Nikola Tesla" godinama se nalazi Dnevni centar za decu i omladinu sa smetnjama u razvoju pri Školi za osnovno i srednje obrazovanje "Radivoj Popović". Od kako objekat ima tu namenu, ovde se sprovode razne aktivnosti sa ciljem da se učenici i šticienici osposobe za normalniji život. Tako je i sada, samo se poslednjih godina menja sadržaj rada u bašti, pod platenikom ili u gljivarniku.

- Imamo i proizvodnju organskog povrća. Ono je veoma traženo jer ga nema još uvek na tržištu koliko bi trebalo. O biljkama brinuti učenici i njihov nastavnici, kažu u ovom Dnevnom centru.

Nastavnica praktične nastave **Gorica Bošković**, koja je i vođa platenika u Dnevnom centru, priča da se ne proizvode velike količine povrća, cveća, lekovitog bilja, pa ni gljiva.

- Godinama proizvodimo gljivu šitake, mnogo je

Šticienici dnevnog centra u plateniku

tražena. Ali, ne proizvodimo je u velikim količinama. To nismo u mogućnosti, a i cilj nam je obuka učenika. Međutim, ova gljiva je mnogo tražena i sve što proizvedemo odmah prodamo - kaže Gorica.

Projekat plateničke proizvodnje pokrenut je 2006. godine, sredstvima Grada Sremska Mitrovica i AP Vojvodine obezbeđen je platenik u kome i sada proizvode povrće jagode i slično.

- Godinu dana kasnije, 2007. godine, mi smo prvi put nabavili micelijum za gljive šitake i od tada ih radimo, dodaje **Ljiljana Veličković**, diplomirani poljoprivredni inženjer i nastavnik za praktičnu nastavu. - Proizvodimo ovu gljivu u podrumskoj prostoriji i to veoma uspešno. Koliko se traži, ne možemo da proizvedemo. Uslovi gajenja su sličnim prirodnim: pogodna je temperatura, vlaga, imamo ventilaciju i osvetljenje.

Micelije dobijaju gotove na supstratima koji su mešavina hrasta sa dodacima žita i sličnog. Nabavljaju,

Proizvode i sve sami pakuju

Gorica Bošković i Ljiljana Veličković

kaže Veličkovićeva, dobre komposte koji daju dobar rod, a i to je potpomognuto od strane grada.

U malom vrtu je organsko povrće. Ovde ga proizvode i pakuju u specijalna pakovanja tako pokrивaju troškove izlozbe koje organizuju. Imaju proizvodnju bosiljka, peršuna, origana, korijandera...

- Radim u školi od 2006. godine i volim ovaj poziv. Svake godine uradimo nešto novo, a ovog puta to će biti povrće. Imaćemo male leje, da svako dete ima svoju leju o kojoj će brinuti. Ta baštica će nam biti pored platenika - ističe Ljiljana Veličković.

Zna se i deo gde će da gaje lavandu i drugo lekovito i začinsko bilje, a ni ove godine neće zaboraviti ruže. Gajenje svih vrata biljaka je na stari način koji je i pristupačan, kako kažu, njihovoj deci. Trud koji se uloži isplati se, jer su takve biljke i njihovi plodovi ukusniji.

S.Đaković

• **KWS 3381** • **KITTY** • **KERBANIS** •
• **KERMESS** • **KONSENS** •

Sigurnost pre svega!

- Odlični u intenzivnoj proizvodnji
- Dugo ostaju zeleni - stay green osobina
- Povećan broj redova zrna na klipju
- Tolerantni na sušu
- Duboko usađeno zrno
- Pogodni za gajenje na svim tipovima zemljišta
- Brzo otpuštaju vlagu

www.kws.rs

KWS Srbija d.o.o. Milutina Milankovića 136 a/1, 11070 Novi Beograd, Tel: 011 301 69 65, 011 301 69 66, Fax: 011 711 08 80

Sejemo budućnost
od 1856

